

PERHEILLE TUULTA PURJEISIIN

Palvelukartoitus porvoolaisten lapsiperheiden toiveista

Tanja Fast ja Pilvi Mölsä
Opinnäytetyö
Diakonia-ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi (AMK) + lastentar-
hanopettajan kelpoisuus
Kevät 2017

TIIVISTELMÄ

Fast, Tanja ja Mölsä, Pilvi.

Perheille tuulta Purjeisiin – palvelukartoitus porvoolaisten lapsiperheiden toiveista. Kevät 2017. 51 sivua, 3 liitettä. Diakonia-ammattikorkeakoulu, Sosiaalialan koulutusohjelma. Sosionomi (AMK) / Sosionomi (AMK) + lastentarhanopettajan kelpoisuus.

Tämän opinnäytetyön tavoitteena oli kartoittaa, millaisia palveluja porvoolaiset lapsiperheet toivoivat IIOlo – Perheille iloista oloa ry:n järjestävän heille. Tulosten avulla pystyimme tarjoamaan yhdistykselle tutkimukseen perustuvaa tietoa toiminnan suunnittelun pohjaksi.

Laadullinen tutkimus oli työelämälähtöinen ja toteutettiin sekä kirjallisena että verkkokyselynä Webropol-alustaa hyödyntäen. Verkkokyselyä jaettiin sosiaalisessa mediassa. Linkki kyselyyn löytyi myös kunnan Pedanetin varhaiskasvatuksen etusivulta. Kirjallinen kysely toteutettiin vain osassa Porvoon päiväkotia. Nämä neljä päiväkotia valikoituivat maantieteellisesti katsottuna tasaisesti keskustan alueelta. Perheiden toiveita kartoitettiin neljän kysymyksen avulla. Ensimmäisessä kysymyksessä kartoitimme, minkälaista toimintaa perheet Porvooseen kaipasivat. Toisessa ja kolmannessa kysymyksessä selvitimme, minkälaisia toteutustapoja perheet toiminnalle suosivat ja viimeisessä kysymyksessä kartoitimme toiveita muun muassa perheleireistä ja tapahtumista.

Aineiston käsittely aloitettiin riippuvuussuhteita vertailemalla. Halusimme selvittää, miten eri vastaajaryhmät erosivat mielipiteiltään. Havaintojen ja eroavaisuuksien jäsentelyn apuna käytimme kuvailevaa analyysiä. Avoimien vastausten analysoimisessa käytimme apuna teemoittelua. Johtopäätöksiä kirjoittaessamme pyrkimyksenämme ei pelkästään ollut todentaa eri ryhmien välillä havaittuja eroavaisuuksia, vaan myös ymmärtää niiden taustalla piileviä syitä sekä tulkita vastaajien kokemuksia tutkimuksessa havaituista ilmiöistä.

Kartoituksessa saatiin yleisesti selville, että Porvooseen kaivataan monenlaista toimintaa ja tapahtumia. Osa vastanneista oli kuitenkin tyytyväisiä nykyiseen palvelutarjontaan eikä kaivannut mitään uutta. Vastauksissa korostui toisten lapsiperheiden tapaaminen sekä vertaistuen saannin tärkeys. Perheet kaipasivat erilaisia kohdennettuja kerhoja sekä vanhemmille että lapsille. Ilmaista tai edullista lastenhoitoa ei koettu olevan Porvoossa lainkaan tarjolla. Palveluiden sekä tapahtumien toivottiin olevan myös joko ilmaisia tai edullisia.

Vastaajien mielestä kartoituksessa ilmenneelle toiminnalle on kysyntää, jopa vapaaehtoisia löytyisi toiminnan järjestämiseen. Esiin nousi usein, ettei perheille, joissa on kouluikäisiä lapsia, tunnu olevan toimintaa, johon koko perhe voisi osallistua. Hienoa oli, että osa vastaajista oli tyytyväisiä tarjontaan, mutta silti saimme paljon tietoa nykytarjonnasta sekä kehitysideoita.

Asiasanat: lapsiperheet, osallisuus, voimaantuminen, luovat menetelmät

ABSTRACT

Fast, Tanja and Mölsä, Pilvi.

Wind in the sails for families – survey about wishes for services to families with children in the city of Porvoo. Spring 2017. 51 pages, 3 appendices. Diaconia University of Applied Sciences, Degree Programme in Social Services. Bachelor of Social Services / Bachelor of Social Services + early childhood education teacher eligibility.

The aim of this thesis was to chart, what kind of services families with children in Porvoo hoped that the ILOlo- Perheille iloista oloa ry- association would organize. Based on the results from our survey, we could provide the organization information about how to plan different activities.

The qualitative survey was working life –based and put into practice both as a literary and a web survey using the Webropol database. The hyperlink to the survey was shared in social media. The hyperlink was also found on the first page of early childhood education website. The literary survey was put into action just in a few of the kindergartens in Porvoo. These four kindergartens were chosen geographically seen evenly in the downtown area. The wishes were chart with four questions. In the first question, we asked what kind of activities the families needed. In the second and third question, we tried to find out in which ways the families hoped the activities would be put into practice and in the last question we asked about wishes for other things as family-camps and events.

We started the analyze of the data by comparing correlations. We wanted to find out how the different respondent groups diverged in their opinions from each other. As support in structuring the observations and differences we used descriptive analyze. As analyzing the open questions, we used thematising. When writing the conclusions, our aim was not just to verify the differences between the participant groups, but also to understand the reasons behind the divergent opinions and try to interpret the participants' experiences about the phenomenon discovered in the survey.

The survey generally showed that families in Porvoo hoped for all kinds of activities and events. Some of the respondents were satisfied with the current services and wasn't yearning for something new. Families felt that meeting other families with children and peer support was important. They longed for different kinds of targeted clubs, both for parents and their children. Free or affordable child care was not considered to be found in Porvoo. The families hoped the services and events to be either free or at low cost.

To conclude the study showed that the respondents felt there was a demand on the services that the association would provide in the future. Even volunteers could be found. Several families had the experience that there seemed to be little activities which the whole family could participate in. It was great that some of the respondents were satisfied with the current services, but the study gave us also a lot of information about the current supply and many development ideas.

Keywords: families with children, participation, empowerment, creative methods

SISÄLLYS

1 YHDESSÄ PUHALTAEN VOIMAA PERHEILLE	6
2 ”TÄLLAISELLE OLISI KYLLÄ KYSYNTÄÄ”	9
2.1 Opinnäytetyön kuvaus	9
2.2 Yhteistyötahot ja kohderyhmä	10
2.3 Opinnäytetyön tavoitteet	11
3 ”KAIKILLE MUKAVIA MUISTOJA”	12
3.1 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet	12
3.2 Aiemmat tutkimukset ja hankkeet	16
4 ”HIENOA, ETTÄ VANHEMPIEN MIELIPITEITÄ KUULLAAN!”	20
4.1 Tutkimusmenetelmät	20
4.2 Aineistoanalyysi	22
4.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus	22
5 ”ENEMMÄN, IHAN MITÄ VAAN!”	24
5.1 Taustatiedot	24
5.2 Toiveet toiminnasta	24
5.3 Toiveet toteutustavoista	26
5.4 Toiveet tapahtumista ja muunlaisesta toiminnasta	28
6 ”SE ON PARASTA LASTEN KANSSA – JÄNNITTÄÄ JA ILOLLA ODOTTAA YHTEISTÄ KIVAA”	32
6.1 Johtopäätökset ja pohdinta	32
6.2 Kehitysehdotuksia	42
LÄHTEET	43
LIITE 1: Palvelukartoituksen saatekirje	48
LIITE 2: Tutkimuslomake	49
LIITE 3: Kutsu osallistua toisen vaiheen tutkimukseen	51

1 YHDESSÄ PUHALTAEN VOIMAA PERHEILLE

Hyvinvointialan toimijat ovat viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana merkittävästi lisänneet taiteen soveltavaa käyttöä työtavoissaan. Tutkimukset ovat myös osoittaneet, että luovat työtavat sekä kulttuuri lisäävät ihmisten hyvinvointia. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015a.) Terveyden edistämisen politiikkaohjelman (2007–2011) osana Sosiaali- ja terveysministeriö käynnisti Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia -toimintaohjelman 2010–2014. Tavoitteiksi asetettiin, että jokainen on oikeutettu osallistumaan kulttuuritoimintaan ja jokaiselle pitää luoda mahdollisuus itse tuottaa taidetta. Loppuraportissa todetaan tietoisuuden taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista lisääntyneen. Luovat työmenetelmät olivat pienin askelin jalkautumassa käytännön työskentelyyn, vaikka alueelliset erot olivatkin vielä suuret. Raportin keskeisiä ehdotuksia oli ennaltaehkäisevän taide- ja kulttuuritoiminnan huomioiminen sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteissa. Ministeriöiden ja työmarkkinajärjestöjen tulisi loppuraportin ehdotuksen mukaan kannustaa yrityksiä ja julkisia organisaatioita lisäämään taidelähtöisiä menetelmiä työtapoihinsa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2015, 2.)

Vuonna 2015 ilmestynyt kuntalaki määrittelee, että jokaisella kunnalla on oltava oma strategia, jossa esitetään kunnan toimintaan ja talouteen liittyviä pitkän aikavälin tavoitteita (Kuntalaki 2015, 37§). Porvoon kaupungin strategiassa kunnan perustehtäväksi on määritelty kunnan asukkaiden sekä ympäristön hyvinvoinnin edistäminen sekä yritysten alueellisen kilpailukyvyyn vahvistaminen. Strategiassa esitetään, että vaikeassa taloustilanteessa kuntalaisille tarjottavia palveluja tulisi täydentää yritysten, yhdistysten sekä muiden yhteistyökumppaneiden palveluilla. Kaupunkia pitää kehittää vähenevistä resursseista huolimatta ja siksi Porvoo haluaa tukea ja edistää sellaisia ratkaisuja, jotka edistävät asukkaiden hyvinvointia, vaikka se vaatisi palvelutarjonnan rakenteellisia muutoksia. (Porvoon kaupunkistrategia 2013–2017, 7-8.)

Porvoossa on havaittu lapsiperheiden tuen tarpeen lisääntyneen. Apua tarvitsevat etenkin ne perheet, jotka kärsivät taloudellisista ongelmista. (Porvoon kaupunkistrategia 2013–2017, 15.)

Köyhien lapsiperheiden sekä yksinhuoltajien määrä on lisääntynyt. Porvoon kaupunki haluaa omalta osaltaan tukea vanhemmuutta ja painopistettä onkin yritetty siirtää korjaavista tukitoimista ennaltaehkäisevään työhön. Tämän lisäksi Porvoon haluaa kehittää uusia ennaltaehkäiseviä palveluita perheille. (Porvoon kaupunkistrategia 2013–2017, 15,17.)

Strategiassa on esitetty, että kaupungin asukkaat yhä useammin haluavat vaikuttaa heille tarjottavien palveluiden ideointiin ja kehittämiseen. Käyttäjälähtöisen kehittämisen on havaittu parantavan palveluiden laatua. Porvoon strategian laatimiseen osallistui myös asukasraati. Heidän mielestään erilaiset yhteisöt olivat merkittävässä roolissa asukkaiden hyvinvoinnin edistämässä sekä syrjäytymisen ehkäisyssä. Strategiaa valmistelleet tahot kokivat vertaistukiryhmät, yhdistykset, järjestöt ja seurakunnat tärkeiksi toimijoiksi alueella. Kaupunki on asettanut yhdeksi tavoitteeksi näiden toimijoiden tukemisen. (Porvoon kaupunkistrategia 2013–2017, 19.) Porvoon strategiassa on huomioitu monia seikkoja, joita myös Kuntaliitto nostaa esille. Kuntaliitto esittää, että järjestöt ovat merkittävässä roolissa kunnan asukkaiden osallisuuden edistämässä sekä lähipalveluiden tuottamisessa. Aktiivisia kuntalaisia tulisi hyödyntää voimavarana ja kuntien omien palveluiden täydentäjinä. Tulevaisuuden tavoitteita ovat joustava organisointi, matala hierarkia ja verkostoitunut työtapo, joissa korostuu asiakaslähtöisyys ja eri tahojen välinen kumppanuus. (Kuntaliitto i.a.)

Näistä havainnoista innostuneena kolme tämän opinnäytetyön kirjoittajien ystävää päättivät perustaa yhdistyksen, jonka tavoitteena olisi lisätä hyvinvointia porvooolaisille lapsiperheille (IIOlo ry perustamiskirja 2015). Loppukesästä 2015 yhdistys rekisteröitiin IIOlo- Perheille iloista oloa ry:ksi (Yhdistysrekisteri 2016). Yhdistyksen jäsenet ottivat yhteyttä opinnäytetyön tekijöihin ja pyysivät, voisivatko sosionomiopiskelijat teettää heille palvelukartoituksen porvoolaisten lapsiperheiden toiveista toiminnalle. Me molemmat koemme ennaltaehkäisevän

työn erittäin tärkeäksi. Tämän lisäksi työympäristö, jossa lapset, nuoret sekä perheet tulevat kokonaisvaltaisesti, aidosti ja lämpimästi kohdatuiksi ja, joissa asiakaslähtöisyys korostuu, houkuttelee meitä molempia. Päätös ryhtyä ”projektiin” ei ollut vaikea. Tutkimuskysymykseksi muodostui: Minkälaisia luoviin menetelmiin perustuvia palveluita porvoollaiset lapsiperheet toivovat?

2 ”TÄLLAISELLE OLISI KYLLÄ KYSYNTÄÄ”

2.1 Opinnäytetyön kuvaus

Opinnäytetyö päätettiin toteuttaa kaksivaiheisena. Ensimmäinen vaihe ajoittui talvelle 2015–2016 ja siihen kuului palvelukartoitus ja sen tuloksien tarkastelu. Tutkimuksen teettäjänä toimi IIOlo- Perheille iloista oloa ry. Kartoitus suunnattiin Porvoon kaupungin ylläpitämiin päiväkoteihin sekä avoimiin kerhoihin. Toinen vaihe sijoitettiin syksylle 2016. Halusimme tarjota porvooolaisille lapsiperheille mahdollisuuden kokeilla kartoituksessa toivottuja menetelmiä. Vaihe jäi kuitenkin myöhemmin tässä opinnäytetyössä esitellyistä syistä toteuttamatta.

Perheet nousevat opinnäytetyössämme keskeiseen asemaan. Perhe on yhteiskunnan tärkeä voimavara, perussolu, jonka toiminta on keskeistä koko yhteiskunnan hyvinvoinnille. Jos perhe voi hyvin, he kykenevät toimimaan yhteiskunnassamme vaadittujen normien mukaan. Jos taas perhe voi huonosti, heidän pahoinvointinsa heijastuu vahvasti ympärillä olevaan yhteiskuntaan. Tämän vuoksi yhteiskunnan tehtävä on huolehtia perheiden tukiverkoston toimivuudesta. (Kytöjoki 2015.)

Lastensuojelulain 2§ määrittelee, että lapsen huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista. Perheen tehtävänä on turvata lapselle tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi. (Lastensuojelulaki 2007.) Perhe on lapsen kasvuympäristön ydin. Perheessä lapsi oppii keskeiset elämän toimintamallit, joiden mukaan toimia. Jokaisella lapsella on oikeus turvalliseen kotiin ja perheeseen (Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a.) Sosiaalihuoltolain 9§ määrittelee viranomaisten tehtäväksi seurata sekä edistää lasten hyvinvointia, poistaa epäkohtia kasvuoloissa sekä ehkäistä niiden syntymistä (Sosiaalihuoltolaki 2014).

Ennaltaehkäisyn näkökulmaa on viime vuosien aikana korostettu. IIOlo on asettanut tavoitteekseen edistää perheiden kokonaisvaltaista hyvinvointia, ehkäistä syrjäytymistä ja yksinäisyyttä sekä edistää yhteisöllisyyttä ja

verkostoyhteistyötä. Yhdistys toimii matalan kynnyksen periaatteella, eikä toimintaan osallistuminen vaadi olemassa olevaa sosiaalialan asiakkuutta. (IIOlo ry säännöt 2015.) Opinnäytetyöprosessimme eri vaiheet tukevat yhdistystä näiden tavoitteiden saavuttamisessa.

2.2 Yhteistyötahot ja kohderyhmä

Merkittävin yhteistyötahomme opinnäytetyön kannalta on IIOlo ry. Yhdistys on voittoa tavoittelematon yhdistys, joka haluaa vaikuttaa niin alueellisesti kuin valtakunnallisesti osallistumalla ennaltaehkäisevään työhön sen eri muodoissa. Yhdistyksen hallitus koostuu kolmesta johtokunnan jäsenestä. (IIOlo ry perustamispöytäkirja 2015.)

Hallituksen puheenjohtaja on taustaltaan sosionomi, kriisityöntekijä, joka työskentelee tälläkin hetkellä perhetyössä ja omaa työnsä puolesta vahvaa tuntemusta ehkäisevästä- sekä lastensuojelutyöstä sekä tietoa ja kokemusta lapsiperheille suunnatuista palveluista paikkakunnalla. Edellisten lisäksi hän on media-alan ammattilainen, joka on yhdistänyt työskentelytapoihinsa luovuutta myös aiemmin muun muassa tarjoamalla voimauttavaa valokuvausta. Toinen jäsenistä on diakoni, erityistason perhe- ja pariterapeutti sekä psykoterapeutti. Kolmas hallituksen jäsen on kulttuurituottaja, jonka pääsuuntautumisena on tapahtumatuottaminen sekä kulttuurikasvatus. Näiden lisäksi hän toimii myös elämäntaidon valmentajana. (Lepistö & Pulkkinen 2015.)

Opinnäytetyö toteutettiin kokonaisuudessaan tiiviissä yhteistyössä yhdistyksen kanssa. Ensimmäisen vaiheen tutkimuksen teettäjänä toimii IIOlo- Perheille iloista oloa ry. Ensimmäisessä vaiheessa yhteistyötahona toimi myös Porvoon kaupungin varhaiskasvatus.

Opinnäytetyön toisen vaiheen oli tarkoitus toteutua Porvoossa toimivassa Aarresaari-konseptin ylläpitämässä yksikössä. Yhteistyötä tehtiin siis myös Aarresaari-yrityksen kanssa. Aarresaari-päiväkotien toiminta painottuu liikunnan, musiikin ja seikkailun maailmaan ja he hyödyntävät jo entuudestaan aktiivisesti

toiminnallisia menetelmiä. Aarresaari-päiväkodeissa on toteutettu vanhempien toimintailtoja jo pidemmän aikaa ja vanhempien osallistuminen on ollut aktiivista, näin myös Porvoon toimipisteessä. (Aarresaari i.a. & Päiväkoti Horisontti i.a.) Edellä mainituista syistä juuri kyseisen päiväkodin ajateltiin soveltuvan parhaiten opinnäytetyömme toisen vaiheen toteutuspaikaksi.

Hanke, ja näin ollen myös opinnäytetyö sekä siihen liittyvät tutkimukset kohdentuvat porvoolaisiin lapsiperheisiin. Tutkimuksen ensimmäisen vaiheen aikana selvitimme, minkälaisia palveluja lapsiperheet Porvooseen toivoivat. Vaikka opinnäytetyön toinen vaihe olisi kohdentunut vain yhteen päiväkotiin, projektista olisivat hyötäneet lopulta kaikki Porvoossa asuvat perheet, joilla on alle kouluikäisiä lapsia.

Haluamme opinnäytetyöllämme olla tukemassa ennaltaehkäisevän ja matalan kynnyksen periaatteen näkökulman tuomista perheiden kanssa tehtävään työhön. Ennaltaehkäisyyn panostamalla kykenemme vähentämään korjaavien palveluiden kustannuksia. Varhaisella puuttumisella sekä ennaltaehkäisyllä säästetään yhteiskunnan varoja. Jälkihuolto on yleensä aina kalliimpaa kuin ennaltaehkäisy. (Pouta 2014.)

2.3 Opinnäytetyön tavoitteet

Opinnäytetyömme tavoitteena oli kartoittaa porvoolaisten lapsiperheiden toiveita heille tarjottavista palveluista. Tulosten avulla pystyimme tarjoamaan yhdistykselle tutkimukseen perustuvaa tietoa lähteä suunnittelemaan erilaisia toimintoja sekä hankkimaan niihin mahdollisesti rahoitusta. Tutkimuksen toisessa vaiheessa olisimme halunneet löytää vastauksen alkuperäiseen tutkimuskysymykseemme: Miten luovat menetelmät parantavat perheiden hyvinvointia? Toinen vaihe olisi mahdollistanut myös yhdistykselle pilottiryhmän toteuttamisen.

3 ”KAIKILLE MUKAVIA MUISTOJA”

3.1 Opinnäytetyön keskeiset käsitteet

Opinnäytetyömme keskeisiksi käsitteiksi nousivat lapsiperheet, osallisuus, voimaantuminen ja luovat menetelmät.

Lapsiperheeksi määritellään tilastokeskuksen mukaan yksikkö, jossa on kaksi avio-, avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa olevaa aikuista ja vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi. Tämän lisäksi lapsiperheeksi määritellään myös yksikkö, jossa jompikumpi vanhemmista asuu vähintään yhden alle 18-vuotiaan lapsen kanssa. (Tilastokeskus 2016a.)

Suomalaiset perheet ovat moninaistuneet. Tilastokeskuksen määritelmä perheestä perustuu kuitenkin edelleen käsitykselle tietynlaisesta ydinperheestä. Kaikkien perheiden Suomi -hanke arvioi, että jopa puolet suomalaisista perheistä eroaa rakenteeltaan perinteisestä kahden huoltajan ydinperheestä (Heimo 2016, 5). Moninaisista perheistä tilastokeskuksen määritelmään istuvat muun muassa sateenkaariperheet, yhden vanhemman perheet, uusperheet, leskiperheet sekä adoptioperheet. Määritelmän ulkopuolelle jäävät kuitenkin esimerkiksi neliapilaperheet sekä sijais- ja tukiperheet.

Halusimme omalta osaltamme huomioida perheiden moninaisuuden. Siksi olemme tässä opinnäytetyössä määritelleet lapsiperheeksi yksikön, jossa on vähintään yksi aikuinen ja yksi alle 18-vuotias lapsi. Lapsia voi perheessä olla yksi tai useampia, samoin eri tai samaa sukupuolta edustavia aikuisia voi olla yksi tai useampia.

Osallisuudella tarkoitetaan yleisesti sitä tunnetta, joka syntyy, kun olemme osallisena jossakin yhteisössä kuten työpaikalla, koulussa, harrastuksessa tai järjestötoiminnassa. Osallisuus ilmenee näissä yhteyksissä yhteisön jäsenten välisenä arvostuksena, luottamuksena tai tasavertaisuutena sekä

mahdollisuutena vaikuttaa yhteisön asioihin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015b.)

Osallisuuden aste saattaa vaihdella tilanteiden mukaan. Tutkimukset ovat osoittaneet, että osallisuuden kokeminen toimii suojaavana tekijänä ihmiselle sekä ehkäisee syrjäytymistä. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015b.)

Kuntalaki määrää, että kaikilla kunnan asukkailla ja palvelunkäyttäjillä tulisi olla oikeus vaikuttaa kunnassa tarjottaviin palveluihin sekä mahdollisuus osallistua niihin (Kuntalaki 2015, 22§). Myös lasten oikeutta osallisuuteen suojataan vahvasti lainsäädännöllä. Suomen perustuslain 6§ painottaa, että jokaisella on oikeus saada tietoa asioista, jotka koskevat heitä sekä oikeus kertoa omat näkemyksensä asiaan liittyen. Ikää ei voida pitää perusteena tämän oikeuden epäämiselle. Laki velvoittaa viranomaiset kohtelemaan lapsia tasa-arvoisesti yksilöinä sekä antamaan heille mahdollisuuden vaikuttaa heitä koskeviin asioihin. (Suomen perustuslaki 1999.) Myös lastensuojelulain 8§ korostaa lasten mielipiteiden huomioimista. Lapsen osallisuudessa on kyse siitä, että annetaan hänelle mahdollisuus olla mukana silloin, kun häntä koskevia asioita käsitellään sekä siitä, että hänen mielipiteensä asiaan huomioidaan tasavertaisina. (Lastensuojelulaki 2007.)

Osallisuus rakentuu monista erilaisista osista. Lastensuojelun käsikirja nostaa esiin seuraavat kuusi asiaa: mahdollisuus osallistua tai kieltäytyä, mahdollisuus saada tietoa, vaikuttaminen prosessiin, mahdollisuus omien ajatusten ilmaisemiseen, tuki omien mielipiteiden ilmaisuun sekä mahdollisuus itsenäisiin päätöksiin. Näiden osien keskinäiset suhteet määrittelevät lapsen osallisuuden tunteen määrän. Mitä useampi kriteereistä täyttyy, sitä enemmän lapsi tuntee olevansa osallisena. (Lastensuojelun käsikirja 2015.)

Voimaantumisen on ihmisen sisällä tapahtuva prosessi, joka lähtee hänestä itsestään. Voimaa ei pysty siirtämään ihmiseltä toiselle. Voimaantuneena ihmisenä voidaan pitää sellaista, joka on löytänyt omat voimavaransa, on ulkoisesta pakosta vapaa sekä itseään määräävä.

Voimantunteen kasvu tuo mukanaan vastuun ottamista omasta elämästä ja valinnoista. (Siitonen 1999, 61.)

Tämä puolestaan johtaa elämänhallinnan kokonaisvaltaiseen parantumiseen sekä toimintakyvyn lisääntymiseen. Voimaantuminen ei tuo mukanaan pelkästään halua parantaa omaa elämänlaatua vaan myös kanssaihminen ja koko yhteiskunnan hyvinvointia halutaan kohentaa. Prosessin keskeisimmät elementit ovat vapaus ja itsenäisyyden kokeminen. Sisäinen voimantunne voidaan jakaa seitsemään eri kategoriaan: vapaus, vastuu, arvostus, luottamus, konteksti, ilmapiiri sekä myönteisyys. Kaikki osa-alueet kietoutuvat vahvasti toisiinsa. Jos yhdelläkään osa-alueella on puutteita, se heijastuu voimantunteen rakentumiseen ja ylläpitämiseen. Pahimmillaan se voi jopa täysin estää ihmisen voimaantumisen. (Siitonen 1999, 61 & Voimaantumo i.a.)

Yhdistyksen, jonka kanssa teimme yhteistyötä opinnäytetyöhömmme liittyen, tulevaisuudennäkymä ei ole tuottaa varsinaista perhetyötä, vaan he haluavat tuottaa palveluita ja iloista oloa kaikille perheille. Asiakkuuteen ei vaadita olemassa olevaa sosiaalialan asiakkuutta. Toiminta perustuu matalan kynnyksen periaatteeseen, jossa perheet voivat osallistua toimintaan jo ennen ongelmatilanteiden tai kriisin syntymistä. Tarkoitus on rohkaista perheitä avoimuuteen, asioiden esille ottamiseen sekä yhteen hiileen puhaltamiseen. Perhe voi kokea toiminnan kautta onnistumisia ja voimaantua arjen vastoinkäymisistä viettämällä riemukasta aikaa yhdessä. Yhdistyksen toimijoiden pyrkimyksenä on, yhdessä asiakkaiden kanssa, löytää työvälineitä arjessa jaksamiseen ja toimia kanssakulkijoina tarpeen mukaan. (Lepistö 2015.)

Luovat menetelmät ovat yläkäsite erilaisille taidemuodoille sekä taidepainotteiselle työskentelylle, jolla haemme vaikutusta osallistujien ajatteluun ja helpotusta itseilmaisuun sekä luovuuden irti päästämiseen. Luovien menetelmien avulla ihminen saa mahdollisuuden parantaa itseään sisältäpäin. Luovuus yhdistettynä taiteen eri muotoihin, mahdollistaa asioiden alitajuisen käsittelyn sekä sisältä kumpuavien kokemusten jäsentämisen. Menetelmiä toteuttaessa oleellista ei ole toiminnan tulos, vaan itse prosessi, jolla siihen

päästään. Toiminnalla tavoitellaan tekemisen riemua ja uskallusta etsiä uusia puolia itsessään. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2015a.)

Luovat menetelmät -käsite on itsessään erittäin laaja. Sen alle jäsentyy muun muassa kuvallinen ilmaisu, musiikki, tanssi, draama, sanataide, luova kirjoittaminen ja yhteisöteatteri. Edellä mainittuja menetelmiä käyttämällä kykenemme mahdollistamaan yksilölle tilan, jossa hän saa kuvata omia kokemuksiaan, tarkastella tunteitaan sekä muodostaa omaa identiteettiään. Luovuuden avulla ihminen voimaantuu ja hänen itsetuntonsa vahvistuu. Ryhmätyöskentelyssä sosiaalinen vuorovaikutus nousee myös tärkeäksi osaksi toimintaa. (Ruusunen 2005, 54.)

Sosiaalisen vuorovaikutuksen rakentuminen vaikuttaa moneen tekijään yksilössä, esimerkiksi minäkäsityksen muodostumiseen. Minäkäsitykseen sisältyy myös hyväksytyksi tulemisen tunne sekä kokemus siitä, että voimme itse vaikuttaa omaan elämäämme. Jos emme koe olevamme tarpeellisia kenellekään, elämä ei ole yhtä mielekästä. (Ruoppila 2002, 120–121.) Kun onnistumme aktivoimaan jokaisen yksilön perheessä ja kannustamaan heitä keskinäiseen vuorovaikutukseen heidän me-henkensä vahvistuu ja heille muodostuu yhteinen halu parantaa omaa elämäänsä. Asiakkaiden voimaantumista ajatellen on myös tärkeää, että he saavat kuunnella toisten ihmisten tarinoita. Tällä tavoin he huomaavat, etteivät ole yksin ongelmiensa kanssa. (Hänninen 2000, 13.)

Päivi Känkänen havaitsi tutkimuksessaan *Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa- kohti tilaa ja kokemuksia*, että joissakin tapauksissa toiminnallinen tai taiteeseen perustuva lähestymistapa saattoi olla ainoa keino päästä käsiksi lapsen tai nuoren tunnemuistoihin. Tunteet on helpompi päästää valloilleen, kun voi varjoutua esim. roolivaatteiden tai maskin taakse. (Känkänen 2013, 12.)

Sosionomilta vaaditaan kykyä tarkastella asioita niin asiakkaiden kuin yhteiskunnallisten näkökulmien kautta ja näiden havaintojen pohjalta tarjota asiakkaalle tarpeen mukaista ohjausta ja tukea (Sosionomin kompetenssit 2016).

Tämä vaatii kykyä tarkastella asioita eri näkökulmista. Luovat menetelmät tukevat työntekijää myös tässä prosessissa, koska ne haastavat yksilön jatkuvaan pohdintaan. (International network of expertise for creative professionals in social work education i.a.)

Luovia ja toiminnallisia menetelmiä harjoittaessa ammatillinen osaaminen syvenee jatkuvan pohdinnan ja niistä syntyneiden oivallusten kautta. Sosiaalialalla kohdattavat ongelmat ovat vuosien saatossa moninaistuneet. Tämä haastaa ammattilaiset kehittämään uusia työtapoja. Sosionomilla tulee olla rohkeutta ajatella ja toimia toisin pyrkiessään ratkaisemaan arjen työssään kohtaamiaan ongelmia. (International network of expertise for creative professionals in social work education i.a.)

Sosionomin tulisi osata soveltaa työssään ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen näkökulmia sekä pyrkiä tavoitteelliseen, asiakkaan voimavaroja hyödyntävään ja osallisuutta tukevaan työtapaan. Edellä mainittujen lisäksi hänen tulisi osata soveltaa erilaisia työtapoja ja menetelmiä, edistää kansalaisten vaikuttamismahdollisuuksia sekä kyetä innovatiiviseen ongelmanratkaisuun hyödyntäen eri toimijoiden välistä verkostoyhteistyötä sosiaalialan kehittämiseksi. (Sosionomin kompetenssit 2016.)

3.2 Aiemmat tutkimukset ja hankkeet

Valtakunnallisesti luovat menetelmät ovat olleet viime aikoina vahvasti pinnalla ja aiheesta löytyykin useita julkaisuja. Tuoreimpia ovat vuonna 2015 julkaistu, Sosiaali- ja terveysministeriön teettämä *Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia* -toimintaohjelman 2010–2014 loppuraportti. Toimintaohjelma on osa terveyden edistämisen politiikkaohjelmaa (2007–2011). (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015c.) Ohjelman aikana on aloitettu useita hankkeita, jotka kytkeytyvät luoviin, taidelähtöisiin ja toiminnallisiin menetelmiin (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015c).

Aikaisempia aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja julkaisuja ovat muun muassa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen vuonna 2013 julkaisema Päivi Känkäsen teettämä tutkimus: *Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa- kohti tilaa ja kokemuksia*, joka lähti halusta tuottaa uusia toimintamalleja lastensuojelun työvälineeksi (Känkänen 2013).

Opetus ja Kulttuuriministeriön valtakunnallisen ESR-kehittämishojelman Innovaatio- ja osaamisjärjestelmien kehittämisen alaisuudessa käynnistettiin vuosina 2008–2013 *TAIKA I ja II* -hankkeet. Näiden hankkeiden tavoite oli juurruttaa taidelähtöisiä menetelmiä työyhteisöjen arkeen. (Korhonen i.a.)

Lastensuojelussa toteutettiin vuosina 1999–2003 *Elämäkertaketju*-hanke, joka perustui ajatukseen, että lapsen syrjäytymisriski kasvaa, jos hän ei löydä kosketusta omiin tunteisiinsa eikä pysty käsittelemään kokemaansa (Bardy & Barkman 2001).

Voimaa taiteesta -hanke toteutettiin vuosina 2010–2013 Tutkivan teatterityön keskuksen toimesta. Hankkeen tavoitteena oli kehittää uudenlaisia taidelähtöisiä palveluita, jakaa tietoa toimijoiden kesken sekä tukea alan ammattilaisten kohtaamista. (Malte-Colliard & Lampo 2013, 2.)

Tampereen yliopiston ja Tutkivan teatterityön keskuksen yhteistyössä käynnistettiin *Sosiaalinen sirkus* (2009–2011) sekä *Vaikuttava sirkus* (2011–2014) -hankkeet. Yksi hankkeiden tavoitteista oli lisätä vuoropuhelua kuntien ja sirkusten välillä sekä tuottaa hyvinvointipalveluja sirkustaiteen muodossa. (Kinnunen, Lidman, Kekäläinen & Kakko 2013, 5.)

Valtioneuvosto vahvisti helmikuussa 2012 valtakunnallisen *Kaste*-kehittämishojelman vuosille 2012–2015. Kehittämishojelman tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja sekä uudistaa sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita asiakaslähtöisempään suuntaan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 4.)

Ohjelma jakautuu kuuteen eri osa-ohjelmaan, joista yksi on lasten, nuorten ja lapsiperheiden palvelujen uudistaminen. Ohjelmassa korostetaan ennaltaehkäisevän työn tärkeyttä. *Kaste*-hankkeen alla on toteutettu muun muassa Etelä-Suomen *Lapsen ääni* -hanke, *Tukevasti alkuun* -osahanke sekä *Monialaisesti yhdessä lapsen parhaaksi* -hanke, joiden tavoitteena on ollut uudistaa lapsiperheille tarjottavia palveluita sekä löytää uusia, myös kuntarajat ylittäviä tapoja tukea lapsiperheitä varhaisessa vaiheessa. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2012, 4.)

Edellä mainittujen hankkeiden lisäksi myös *Varpu*- sekä *Vartu*-hankkeet, jotka molemmat pyrkivät edistämään varhaisen puuttumisen toimintamalleja (Kallinen-Kräkin 2008, 46, 49), liittyvät oleellisesti opinnäytetyöhömme.

Kaikkien perheiden Suomi -hanke toteutettiin vuosina 2013–2016. Hanke oli kymmenen itsenäisen perhejärjestön yhteinen ja sen tavoitteena oli juurruttaa perheen monimuotoisuuden huomioimista nykyiseen perhelainsäädäntöön ja palvelujärjestelmään sekä verkostoyhteistyön kehittäminen. (Heimo 2016, 5-6.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos toteuttaa lähes jatkuvasti tutkimuksia, jotka tavalla tai toisella kytkeytyvät myös tämän opinnäytetyön teemoihin. Vuonna 2014 lapsiperheiden vanhemmille toteutettiin kyselytutkimus, jonka tavoitteena oli tuottaa ajankohtaista tietoutta lapsiperheiden hyvinvoinnista, palveluiden käytöstä sekä perhepolitiikkaan liittyvistä asioista (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a). Lasten ja perheiden palveluita sekä niiden johtamista tutkittiin myös *LapsYTY*-hankkeessa vuosina 2008-2013. Hankkeen viidennessä osahankkeessa painopiste oli selvittää lapsille ja nuorille suunnattujen palveluiden eroavaisuuksia johtamisessa. Tutkimuksessa haluttiin saada selville, oliko johtamistavoilla vaikutusta lasten ja nuorten palveluiden käyttöön, hyvinvointiin tai terveyteen. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016a.)

Muita Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen mainitsemisen arvoisia hankkeita ovat *SADe*-ohjelma sekä *Toimiva lapsi & perhe* -hanke. Yksi *SADe*-ohjelman tavoitteista oli helpottaa palveluiden löytymistä ja palveluiden piiriin hakeutumista. Ohjelma toteutettiin vuosina 2012-2015. (Terveyden ja

hyvinvoinnin laitos 2016b.) *Toimiva lapsi ja perhe* -hanke puolestaan keskittyi edistämään lasten hyvinvointia ja ehkäisemään ongelmia tilanteissa joissa perheet kohtaavat vastoinkäymisiä. Hanke toteutettiin terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisuudessa vuosina 2001-2014. Tämän jälkeen Suomen mielenterveysseura jatkoi hankkeen toteuttamista. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016c.)

Yleiskattavampia, mutta kuitenkin myös opinnäytetyöhön kytkeytyviä tutkimuksia ovat esimerkiksi tutkimus peruspalvelujen toimivuudesta, vaikuttavuudesta ja kustannuksista, joka myöskin käynnistettiin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toimesta. Hanke jakautui useampiin osahankkeisiin vuosina 2012-2015. Näistä yksi kohdistui nimenomaan lapsille suunnattuihin palveluihin. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos i.a.) Toinen yleiskattavampi tutkimus oli *Suomalaisten hyvinvointi ja palvelut -kysely (HYPA)*. Kyselyn yhteistyökumppanina toimi Tilastokeskus. Tavoitteena oli tuottaa tutkimustietoa suomalaisten hyvinvoinnista sekä hyvinvointipalveluiden käytöstä. Kyselyn osana toteutettiin vuosina 2006 ja 2012 erillinen postikysely, joka suunnattiin lapsiperheille. (Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b.)

Opinnäytetyöaiheemme on siis monipuolisesti ajankohtainen niin lapsiperheiden palvelujärjestelmien kehittämisen, ennaltaehkäisyn ja varhaisen puuttumisen kuin myös luovien menetelmien sekä perheiden osallisuuden ja voimaantumisen korostamisen kannalta.

4 ”HIENOA, ETTÄ VANHEMPIEN MIELIPITEITÄ KUULLAAN!”

4.1 Tutkimusmenetelmät

Tutkimukseen ryhdytään yleensä silloin, kun emme kykene ratkaisemaan ongelmia jo olemassa olevan tiedon turvin. Tarvitsemme uutta tietoa, jonka avulla pyrimme ratkaisemaan ongelmia sekä löytämään keinoja niistä selviämiseen. Jokaisella tutkimuksella on oma tehtävänsä ja tarkoituksensa, joka ohjaa kyseisen tutkimuksen tutkimusstrategisia valintoja (Hirsjärvi, Remes, Saajavaara 2008, 133). Tässä opinnäytetyössä ongelma, jota lähdimme ratkomaan, oli: Minkälaisia luoviin menetelmiin perustuvia palveluita porvoollaiset lapsiperheet toivovat?

Laadullisen tutkimuksen avulla pyritään kuvaamaan todellista elämää, kuten ihmisten kokemuksia jostakin asiasta. Määrällisen ja laadullisen tutkimuksen selkeä ja tarkkarajainen erottelu on kuitenkin vaikeaa. (Hirsjärvi ym. 2008, 157,132.) Tästä syystä voisimme todeta, että vaikka tutkimuksemme on laadullinen tutkimus, siinä voidaan havaita myös määrällisiä piirteitä muun muassa aineiston analyysimenetelmien valinnassa.

Laadullisessa tutkimuksessa sen, mikä on tärkeää, ei määrää tutkija vaan tutkimuksen kohteena oleva ihminen. Pyrkimyksenä on saada tutkittavien näkökulmat ja ääni kuuluvaksi. Usein tutkimuksen tukena käytetään lomakkeita. Muita laadulliselle tutkimukselle tyypillisiä piirteitä on, että aineiston hankintaa toteutetaan luonnollisessa, todellisessa vuorovaikutuksessa ja että kohdejoukko on valittu tarkoituksenmukaisesti eikä sattumanvaraisesti. (Hirsjärvi ym. 2008, 160) Tutkimusmenetelmien valinta perustuu siihen, keneltä ja mistä tietoa etsitään sekä minkälaista tietoa halutaan löytää. Kirjassa Tutki ja kirjoita, kehoitetaan tutkijaa käyttämään haastatteluja, kyselylomakkeita sekä asenneskaaloja silloin, kun halutaan selvittää, mitä tutkittavat tuntevat tai ajattelevat. (Hirsjärvi ym. 2008, 179-180.)

Palvelukartoitus, jolla lähdettiin etsimään vastausta tutkimuskysymykseemme: Minkälaisia luoviin menetelmiin perustuvia palveluita porvoalaiset lapsiperheet toivovat, päätettiin toteuttaa sekä kirjallisena että verkkokyselynä Webropol-alustaa hyödyntäen. Verkkokyselyä jaettiin sosiaalisessa mediassa. Linkki kyselyyn löytyi myös kunnan Pedanetin varhaiskasvatuksen etusivulta. Verkkokysely oli auki 30.11-31.12.2015. Kyselytutkimuksen etu oli sen tehokkuus. Verkkokysely tavoitti etenkin sosiaalisen median avustuksella suuren vastaajamäärän hyvin pienessä ajassa. Halusimme kuitenkin vertailuna toteuttaa kyselyn myös kirjallisena. Aineiston analysoinnin helpottamiseksi sekä liian suuren vastausprosentin välttämiseksi päätimme rajata kirjallisen kyselyyn vain osaan päiväkoteja. Nämä neljä päiväkotia valikoituivat maantieteellisesti katsottuna tasaisesti keskustan alueelta. Tietoa kyselystä perheet saivat päiväkoteihin jaettavasta lomakkeesta (kts. liite 1).

Kyselylomakkeet (kts. liite 2) sekä niille varatut palautuslaatikot toimitettiin Huhtisten, Kissankulman, Omenatarhan sekä Ylä-Haikkoon päiväkoteihin 1.12.-15.12.2015 väliseksi ajaksi. Viikolla 49 jalkauduimme kirjallisten lomakkeiden kanssa kertaluonteisesti seuraaviin Porvoon kaupungin avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin: Johannisbergin, keskustan, Kevätkummun ja Gammelbackan perhekahviloihin sekä keskustassa toimivaan Babytreffikseen.

Kyselyn kysymykset laati IIOlo ry yhteistyössä opinnäytetyn tekijöiden kanssa. Kyselylomakkeelle haluttiin sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymykset auttoivat tutkittavia rajaamaan aihetta sekä tunnistamaan, millaisia palveluja heille mahdollisesti oltaisiin tarjoamassa. Avoimilla kysymyksillä halusimme mahdollistaa tutkittaville myös vapaamuotoisemman mielipiteiden esittämisen. Avoimien kysymysten avulla kykenimme lisäksi täydentämään monivalintakysymyksissä piileviä mahdollisia puutteita.

4.2 Aineistoanalyysi

Aineiston käsittely aloitettiin heti verkkokyselyn sulkeuduttua. Vertailun helpottamiseksi syötimme ensimmäiseksi kirjallisesti kerätyt vastaukset verkkopohjalle. Tämän jälkeen ryhdyimme systemaattisesti riippuvuussuhteita tietokantaan syöttämällä vertailemaan erilaisia ryhmiä toisiinsa. Halusimme selvittää muun muassa, miten eri ikäiset vastaajat erosivat mielipiteiltään. Analysoinnissa vertailtiin tämän lisäksi vastaajien kielijakauman, huoltajuussuhteen sekä lasten iän ja määrän vaikutuksia vastauksiin. Havaintojen ja eroavaisuuksien jäsentelyn apuna käytimme kuvailevaa analyysiä. Piirsimme tutkimustulostemme avulla erilaisia kaavioita, jotka havainnollistivat selkeämmin ryhmien välille syntyneitä eroja.

Avoimien vastausten analysoimisessa käytimme apuna teemoittelua. Avoimet vastaukset teemoittelimme muun muassa liikunnallisiin, musiikkiin liittyviin ja yhteisöllisiin tapahtumiin. Muita selkeästi esille nousseita teemoja olivat erilaiset tuki- ja kahvitteluryhmät sekä erilaiset retket.

Voisi ehkä jopa väittää, että vastausten tulkinnassa on käytetty myös aavistuksen verran fenomenologisen analyysin piirteitä. Johtopäätöksiä kirjoittaessamme pyrkimyksenämme ei pelkästään ollut todentaa eri ryhmien välillä havaittuja eroavaisuuksia, vaan myös ymmärtää niiden taustalla piileviä syitä sekä tulkita vastaajien kokemuksia tutkimuksessa havaituista ilmiöistä.

4.3 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimuksen tekijöillä on pohdittavanaan monia eettisiä näkökulmia. Eettisesti hyvältä tutkimukselta edellytetään, että siinä on noudatettu hyvää tieteellistä käytäntöä. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että tutkimukseen kytkeytyvä toiminta on avointa, rehellistä ja huolellista. Eettisyyttä on myös se, että tutkittavien ihmisarvoa sekä heille kuuluvaa itsemääräämisoikeutta kunnioitetaan. (Hirsjärvi ym. 2008, 23-25.) Tutkimus toteutettiin opinnäytetyön tekijöiden läheisille ystäville. Tutkimuksen tuloksia on kuitenkin tarkasteltu

puolueettomasti, asiakkaiden näkökulmasta katsottuna ja ammatillista eettisyyttä noudattaen.

Antamalla jokaiselle Porvoossa asuvalle päiväkotikäisen lapsen vanhemmalle mahdollisuuden osallistua kyselyyn takasimme kaikille oikeudenmukaisen menettelytavan. Kysely perustui vapaaehtoisuuteen ja tuki näin ollen yksilön valinnanvapautta. Tämän lisäksi kiinnitimme erityisen suurta huomiota tietoturvallisuuteen verkkokyselyä laatiessa, seuratessa sekä tulosten tulkitsemisessä. Vastanneiden henkilötietoja ei luovutettu ulkopuolisille. Haimme tutkimukselle tarvittavat tutkimusluvut IIOlo-yhdistykseltä sekä Porvoon kaupungilta. Kyselyn tulokset hävitimme asianmukaisesti tutkimuksen päätteeksi.

Kyselytutkimukseen itsessään liittyy tiettyjä heikkouksia, jotka tulosten luotettavuutta arvioidessa tulee ottaa huomioon. Kyselytutkimusta toteutettaessa ei aina voida olla varmoja siitä, kuinka huolellisesti ja rehellisesti vastaajat ovat pyrkineet vastamaan heille esitettyihin kysymyksiin. Muita huomioitavia seikkoja ovat vastausvaihtoehtojen sopivuuden sekä väärinymmärrysten mahdollisuuden arviointi. Vastaajien kato saattaa myös omalta osaltaan asettaa omia haasteitaan tutkimukselle. (Hirsjärvi ym. 190.)

Kartoituksen kysymyksien laatimiseen panostettiin juuri edellä mainituista syistä. Tärkeinä seikkoina pidimme sitä, että kyselyn tulisi olla tarpeeksi lyhyt, jotta vastaajan mielenkiinto pysyy yllä koko kyselyn ajan. Tämän lisäksi kaikki kysymykset muotoiltiin mahdollisimman selkeästi, jotta väärinymmärryksille ei jäisi tilaa.

Tutkimuksen luotettavuutta lisättiin myös vertailemalla muun muassa vastaajien kielijakaumaa Porvoon tilastollisiin lukuihin. Vertailussa voitiin todeta, että tutkimukseen vastanneiden profiili mukaili Porvoon todellista kielijakaumaa.

5 ”ENEMMÄN, IHAN MITÄ VAAN!”

5.1 Taustatiedot

Vastauksia kyselyyn tuli yhteensä 227 kappaletta. Kyselyyn vastasi 3 % porvooolaisista lapsiperheistä. Suurin osa vastauksista saatiin verkkokyselyn kautta. Muut kyselyvastaukset kerättiin jalkautumalla avoimiin päiväkoteihin sekä jakamalla kyselylomakkeita neljään päiväkotiin.

KUVIO 1. Kyselyn vastaustapojen jakautuminen

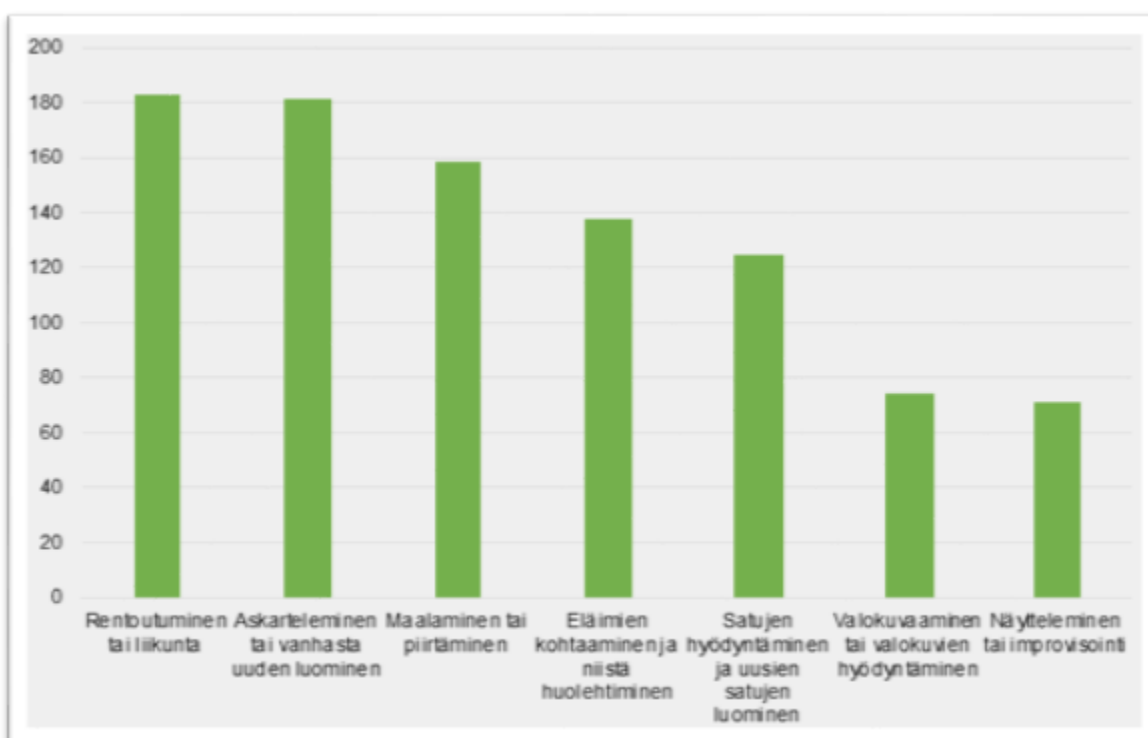
Kyselyn taustatieto-osiossa selvitettiin vastaajan sukupuoli, ikä, äidinkieli, lasten määrä, lasten ikä sekä huoltajuussuhde. Kyselyyn vastanneista suurin osa oli naisia.

5.2 Toiveet toiminnasta

Kartoituksessa korostuivat luovat menetelmät. Kysymysten avulla halusimme selvittää, minkälaista luovaa toimintaa perheet Porvooseen toivoivat sekä minkälaisia toteutustapoja toiminnalle perheet suosivat. Perheiden toiveita

kartoitettiin neljän kysymyksen avulla. Ensimmäisessä kysymyksessä kysyimme, minkälaisia luovia menetelmiä vastaajat toivovat. Kysymykseen oli laadittu seitsemän ehdotusta sekä kahdeksas kohta avoimelle vastaukselle. Vaihtoehdot olivat: maalaaminen tai piirtäminen, satujen hyödyntäminen ja uusien satujen luominen, askarteleminen tai vanhasta uuden luominen, näytteleminen tai improvisointi, valokuvaaminen tai valokuvien hyödyntäminen, eläimien kohtaaminen ja niistä huolehtiminen ja rentoutuminen tai liikunta. Viimeiseen, avoimeen kysymykseen, vastasi 29 vastaajaa.

Kartoituksen perusteella voimme todeta, että perheet toivoivat eniten rentoutumista ja liikuntaa ja toiseksi eniten askartelemista ja vanhasta uuden luomista. Kolmannelle sijalle kartoituksessa nousi maalaaminen ja piirtäminen ja neljännelle sijalle eläimien kohtaaminen ja niistä huolehtiminen. Vielä viideskin sija, satujen hyödyntäminen ja uusien satujen luominen, sai kannatusta yli puolelta vastaajista. Vähiten ääniä saivat vaihtoehdot valokuvaaminen tai valokuvien hyödyntäminen sekä näytteleminen ja improvisointi.

KUVIO 2. Kartoituksessa toivottujen menetelmien jakautuminen

Miehet toivoivat naisia enemmän valokuvausta ja niiden hyödyntämistä. Nuoret vastaajat toivoivat muita enemmän eläimiin liittyvää toimintaa. Iäkkäämmät vastaajat suosivat sen sijaan näyttelemistä ja improvisointia, jonka he sijoittivat ensimmäiselle sijalle. Näytteleminen ei puhutellut läheskään yhtä paljon muita ikäryhmiä, joiden listalla se sijoittui vasta viidennelle tai kuudennelle sijalle.

Kielijakaumia tarkastellessamme havaitsimme myös muutamia eroavaisuuksia. Muuta kuin suomea tai ruotsia puhuvat vastaajat toivoivat eniten eläimiin liittyvää toimintaa. Muilla kieliryhmillä eläinten kohtaaminen sijoittui vasta kolmannelle tai neljännelle sijalle. Perheen lasten ikäjakaumaa tarkastellessamme tulimme yksimielisesti siihen tulokseen, että perheet, joissa lapset ovat jo isompia kaipaavat enemmän fyysistä aktiviteettiä, kuin ne perheet, joissa lapset ovat vielä pieniä.

Avoimissa vastauksissa korostuivat erilaiset retket. Vastaajista kaksi kolmasosaa toivoi erilaisia retkiä. Perheet toivoivat liikuntaa monessa eri muodossa. Myös musiikkia, tanssia, loruja ja näyttelemistä oltiin valmiita kokeilemaan. Yhteistä puuhaa perheet toivoivat niin ulkona yhteisulkoilujen merkeissä, kuin sisällä askartelemisen, lautapelien, satuhetkien sekä leivonnan ja ruoanlaiton parissa. Pienimmille lapsille kaivattiin värikylpyä ja vauvahierontaa ja isommille partionkaltaista toimintaa. Perheet esittivät erittäin monipuolisesti toiveita tulevalle toiminnalle.

Noin puolessa vastauksista toivottiin edellä mainittujen lisäksi erilaisia tuki- ja kahvitteluryhmiä. Lapsiparkkia kaipasi viidesosa vastaajista, ja muutama kaipaali myös luentoja vanhemmuudesta sekä infotilaisuuksia olemassa olevista palveluista.

5.3 Toiveet toteutustavoista

Perheiden toiveita toteutustavoista kartoitimme kahden eri kysymyksen avulla. Ensimmäisessä kysymyksessä selvitimme, minkälaisia vanhempi-lapsi-ryhmiä

vastaajat toivoivat ja toisessa, minkälaisia vanhemmille tarkoitettuja ryhmiä he kaipasivat. Molemmissa kysymyksissä oli kolme vastausvaihtoehtoa: avoimet kertaluontoiset ryhmät, avoimet muutaman kerran järjestettävät ryhmät sekä suljetut pienen osallistujamäärän ryhmät.

Vanhempi-lapsi-ryhmiä käsittelevässä kysymyksessä vastaukset jakautuvat seuraavasti: eniten vastaajat toivoivat avoimia muutaman kerran järjestettäviä ryhmiä ja toiseksi eniten avoimia kertaluontoisia ryhmiä. Suljettuja pienen osallistujamäärän ryhmiä toivoi vain pieni määrä vastaajista. Muutama vastaaja jätti kokonaan vastaamatta kysymykseen. Syitä tähän voi olla esimerkiksi se, etteivät he kaipaa kyseisiä ryhmiä lainkaan.

Toisessa kysymyksessä, jossa selvitimme vastaajien toiveita vanhemmille järjestettävistä ryhmistä. Vastaajat toivoivat yhtä paljon avoimia muutaman kerran järjestettäviä kuin avoimia kertaluontoisia ryhmiä. Vähiten vastaajat toivoivat suljettuja pienen osallistujamäärän ryhmiä. Vastaajista 6 prosenttia ei ollut vastannut kysymykseen lainkaan. Tämä voi tarkoittaa, että kyseiset vanhemmat eivät kokeneet vanhempien ryhmiä tarpeelliseksi. Edellisessä kysymyksessä eli vanhempi-lapsi-ryhmien tarpeellisuuden kartoituksessa vastaava prosentti oli 1. Todennäköisesti tämä kertoo siitä, että lasiperheet kokevat vanhempi-lapsi-ryhmät vanhempien ryhmiä tärkeimmiksi.

Miehet suosivat naisia enemmän kertaluontoisia ryhmiä. Muuta kieltä äidinkielenään puhuvat eivät toivoneet lainkaan suljettuja vanhempien ryhmiä. Huoltajuussuhteella havaittiin tämän kysymyksen kohdalla olevan merkittävä vaikutus. Yksinhuoltajat poikkesivat vanhempien ryhmätoiveiltaan kaikkein eniten muista vastaajista. He nostivat ainoana ryhmänä suljetut pienen osallistujamäärän ryhmät ensimmäiselle jaetulle sijalle kertaluontoisten ryhmien vierelle. Kaikki muut vertailussa olleet ryhmät toivoivat vähiten suljettuja ryhmiä. Raskaana olevat sekä ne vastaajat, joilla kumppani oli raskaana suosivat eniten kertaluontoisia vanhempien ryhmiä.

Reilu puolet vastaajista olivat halukkaita osallistumaan perheleireille. Perheet toivoivat sekä koko perheen, että lapsille suunnattuja leirejä. Päiväleireille koettiin

myös olevan tarvetta. Yhden vertailuryhmän tarve leireille nousi yli muiden. Kaikkein eniten leirejä kaipasivat muut kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat. Seuraavaksi eniten leirejä kaipasivat miespuoliset vastaajat ja kolmanneksi eniten yli 7-vuotiaiden vanhemmat. Vähiten perheleirit kiinnostivat 3-4-vuotiaiden vanhempia, mutta myös heidän osuutensa voidaan katsoa prosentuaalisesti varsin korkeaksi.

5.4 Toiveet tapahtumista ja muunlaisesta toiminnasta

Kysyimme perheiltä, minkälaisia lapsiperheiden tapahtumia he toivoisivat olevan tarjolla. Vastaajista 40 % vastasi kysymykseen. Perheet esittivät monipuolisia toiveita myös tapahtumista. Moni kaipasi ”festareita” ja koko perheen musiikkitapahtumia, mutta myös kulttuuritapahtumat yleisesti koettiin tarpeellisiksi. Perheet ehdottivat teatteriesityksiä, nukke- ja miniteatteria sekä harrastesirkuksia. Yksi vanhemmista kaipaili leikkitapahtumaa. Opetukselliset työpajat kiinnostivat monia ja fyysistä aktiviteettia kaivattiin erilaisten liikuntatapahtumien muodossa. Vanhemmat peräänkuuluttivat myös lapsille suunnattuja kursseja.

Yhdistyksen kaavailemat palvelut saivat paljon kehuja vanhemmilta. He kokivat vanhempien mielipiteiden huomioonottamisen tärkeänä. Perheiden vastauksista välittyi halu oppia tuntemaan uusia tuttavuuksia ja ystävystyä muiden lapsiperheiden kanssa jopa siinä määrin, että he myös toiminnan ulkopuolella voisivat pitää yhteyttä keskenään.

Kartoituksessa saatiin yleisesti selville, että Porvooseen kaivataan toimintaa ja tapahtumia, joissa tarjontaa olisi kaiken ikäisille. Osa vastanneista oli tyytyväisiä nykyiseen palvelutarjontaan eikä kaivannut mitään uutta.

Toimintaa toivottiin koko perheelle alle vuoden vanhoista lapsista teinikäisiin. Toisten lapsiperheiden tapaaminen korostui sekä vertaistuen saannin tärkeys. Aikuisille suunnattujen toimintojen ajaksi haluttiin järjestettävän lastenhoito, jotta osallistuminen olisi kaikille mahdollista. Toimintaa toivottiin

arkena päiväsaikaan järjestettävän toiminnan lisäksi myös iltapäiviin, iltoihin ja viikonloppuihin, jotta työssäkäyvät sekä ei-aamuihmiset voisivat osallistua.

Työssäkäyvien aikataulu olisi hyvä huomioida. Ehkä voisi miettiä miten isovanhemmat voisi ottaa mukaan...tämmöistä ei oikein Porvoossa ole. Vanhempien ryhmiin lastenhoito järjestettävä!

Toiminnan suhteen haluttiin, ettei kerralla olisi liikaa aktiviteetteja, jotta ehtisi kunnolla paneutumaan yhteen tai muutamaan hyvin valittuun juttuun.

Jotain sellaista, joissa ei vain juosta ja riehuta.

Perheet kaipasivat erilaisia kohdennettuja kerhoja muun muassa iselle, nuorille äideille ja yksinhuoltajille. Myös lapsille kaivattiin ikäryhmittäin kohdennettuja kerhoja. Kahvitteletket niin lasten kanssa kuin ilman lapsia olivat vastaajien mielestä enemmän kuin tervetulleita.

Isien osallistamista sekä huomiointia toiminnallisuuden osalta haluttiin lisätä. Esiin nousi myös toive varamummojen sekä varavaarien toiminnasta, jossa lapset pääsisivät varaisovanhempien kanssa muun muassa kalastamaan, leipomaan ja uimaan. Muutenkin yhteistyötä vanhustaluiden kanssa ehdotettiin. Esimerkkinä yhteiset lounaat vanhusten ja lasten kanssa. Lisäksi vastaajat toivoivat lasten omien isovanhempien kanssa toteutettavaa toimintaa.

Ilmaista tai edullista lastenhoitoa ei koettu olevan Porvoossa lainkaan tarjolla. Palveluiden sekä tapahtumien ehdotettiin olevan ilmaisia tai edullisia. Lisäksi niin sanotut suurperheet toivottaisiin huomioitavan esim. perhelippujen hinnoissa.

Sellaisia mitkä kaikenikäisille, jotta voi osallistua koko perheen kera kun on kouluikäisiä ja alle kouluikäisiä lapsia. Eikä kovin paljon maksavia ja joskus olis kiva että perhelipuissa olisi otettu huomioon että nykyään on paljon perheitä missä on kolme tai enemmän lapsia...

Palveluista oltiin kuitenkin valmiita myös maksamaan. Toiveina oli myös, että joihinkin ryhmiin olisi vapaa pääsy tai niin, että paikan voisi varata lyhyelläkin

aikavälillä ilman esimerkiksi lukukauden sitoutumista. Palvelutarjontaa toivottiin lisättävän myös ruotsinkielellä.

Eräässä lomakkeessa toivottiin perhetaloa Porvooseen, joka olisi avoinna joka päivä esimerkiksi klo 9-14, jossa voisi vapaasti käydä ja tavata muita perheitä. Myös perhekahvila tyypisiä paikkoja, missä olisi aktiviteetteja ja, joissa viipymistä ei olisi ajalla rajattu kaivattiin. Toiminnaksi ehdotettiin esimerkiksi yhteistyössä toteutettavaa leivontaa tai ruoanlaittoa, johon kaikki saisivat osallistua iästä riippumatta.

Liikunnan suhteen oli toiveita positiivisen paljon ja toiveet olivat hyvin monipuolisia. Toivottiin niin liikuntatapahtumia kuin tuokioita, ulkona ja sisällä, sekä ohjattua että itseohjautuvaa, missä perheet toteuttavat toimintaa itsenäisesti. Musiikkiin liittyvää toimintaa toivottiin paljon nykyisen suppean tarjonnan vuoksi. Tarjontaa ei vähävaraisemmille perheille koettu olevan tarjolla. Taidetehtaan tanssikoulun sekä Musiikkiopiston tarjonta koettiin liian kalliiksi. Vanhemmat ehdottivatkin ”muskarin” sisällyttämisen perhekahvilatyypisten palveluiden toimintaan. Eläinten kohtaamisiin liittyviä toiveita oli jonkin verran. Yksi vastaajista toivoi, että oman koiran voisi ottaa mukaan tapahtumiin. Toinen vanhempi huomautti muistamaan myös allergiset suunniteltaessa eläimiin liittyvä toimintaa.

Tapahtumien osalta toivottiin, että kaiken ikäiset osallistujat, alle vuoden ikäisestä ylöspäin huomioitaisiin niin, että kaikille olisi jotakin tarjolla. Mahdollisuutta tutustua rauhassa, luontevasti sekä rennossa hengessä muihin vanhempiin toivottiin myös. Ilmaistapahtumien lisääminen mainittiin siinä valossa, että jos niitä olisi enemmän, ne eivät ruuhkautuisi niin paljon sen vuoksi kun ”harvoin on tarjolla”.

En yhtään tykkää et jokapaikassa on aina sitten hirveästi ihmisiä sen takia että tapahtumia järkätään liian vähän.

Tapahtumissa pyydettiin huomioimaan äänten kovuus, jotta pienimmätkin herkkäkorvaiset ja ne, jotka pelkäävät kovia ääniä, voisivat osallistua. Yhteisöllisyyden lisääminen sekä osallisuus nousivat usein esiin toiveissa.

Yhteisöllistäviä tapahtumia, sellaisia että kaikki osallistujat saisivat tunteen, että olemme samanarvoisia.

Tapahtumien osalta toivottiin, että liikkuminen olisi helppoa ja kaikki lapset saisi ottaa mukaan. Toivottiin muutamaa hyvin tiedotettua tapahtumaa, jotta perheille muodostuisi vuosittainen traditio.

Ajatuksia ja ideoita kysyessämme selvisi, että vastaajien mielestä kartoituksessa ilmenneelle toiminnalle on kysyntää, jopa vapaaehtoisia löytyisi toiminnan järjestämiseen. Vertaistuki ja kontakteja tukeva toiminta koettiin tärkeäksi. Esiin nousi usein, ettei perheille, joissa on kouluikäisiä lapsia tunnu olevan toimintaa, johon koko perhe voisi osallistua. Hienoa oli, että osa vastaajista oli tyytyväisiä tarjontaan, mutta saimme myös paljon tietoa nykytarjonnasta sekä kehitysideoita.

6 ”SE ON PARASTA LASTEN KANSSA – JÄNNITTÄÄ JA ILOLLA ODOTTAA YHTEISTÄ KIVAA”

6.1 Johtopäätökset ja pohdinta

Tutkimuskysymys, johon palvelukartoituksella lähdettiin vastausta hakemaan, oli: Minkälaisia luoviin menetelmiin perustuvia palveluita porvoolaiset lapsiperheet toivovat?

IIÖlo-yhdistys oli asettanut tutkimuksen tavoitteeksi 50 vastaajan otannan. Tutkimukseen vastasi 227 vastaajaa, jopa kokonaiset kolme prosenttia kaikista porvoolaisista lapsiperheistä. Voimme siis todeta, että tavoitteet otannan suhteen saavutettiin yli odotusten.

Laadullisen tutkimuksen pyrkimyksenä on saada tutkittavien ääni kuuluvaksi. Uskoisimme, että suuri otanta ja vastausten monipuolisuus kertovat omaa tarinaansa siitä, että onnistuimme myös tässäkin tavoitteessa kohtalaisen hyvin.

Itse kyselylomaketta arvioidessamme havaitsimme siinä monta vahvuutta, mutta myös heikkouksia, joihin emme olleet osanneet varautua. Lomakkeen vahvuuksia oli sen helppolukuisuus, kaksikielisyys sekä kysymysten selkeä rakenne. Saimme usealta kyselyyn vastanneelta positiivista palautetta siitä, että kysely oli tarpeeksi lyhyt ja vastaaminen vaivatonta. Vastaajien mukaan oli hyvää, että lomakkeessa oli sekä avoimia että monivalintakysymyksiä. Monivalintakysymykset auttoivat vastaajia jäsentämään, millaista toimintaa heille oltiin tarjoamassa, kun taas avoimet kysymykset mahdollistivat monenlaisten toiveiden esittämisen.

Kyselylomakkeen selkein havaittu puute liittyi kysymykseen, jossa selvitimme ryhmien toteutustapoja. Vastaajat valitsivat monivalintakysymyksestä kolmesta ennalta annetusta vaihtoehdosta itselleen mieluisimmat. Vaihtoehdot olivat avoimet kertaluontoiset ryhmät, avoimet muutaman kerran järjestettävät ryhmät sekä suljetut pienen osallistujamäärän ryhmät. Analysoidessamme

päiväkodeista palautuneita paperilomakkeita havaitsimme, että osa vastaajista ei ollut vastannut kysymykseen lainkaan. Olettaisimme tämän johtuneen siitä, etteivät he kaivanneet palvelutarjontaan tämän kaltaista toimintaa. Verkkokyselyssä kyseinen kysymys kuitenkin oli määritelty pakolliseksi. Voimme siis vain arvailla kuinka moni näistä vastaajista olisi valinnut vastausvaihtoehdon, ei mikään näistä, jos sellainen olisi ollut mahdollista.

Vertailllessamme eri vastaajaryhmiä toisiinsa havaitsimme monia mielenkiintoisia seikkoja. Osa näistä seikoista kuten se, että kyselyyn vastanneiden naisten prosentuaalinen osuus oli ylivoimainen tai että kyselyyn vastasi eniten suomenkielisiä vastaajia, eivät tulleet yllätyksenä. Toisaalta tutkimus antoi myös uusia näkökulmia sekä pohdittavaa palvelutarjonnan suunnitteluun.

Yksi mielenkiintoinen havainto oli, että kyselyn kielijakauma mukaili melko todenmukaisesti Porvoossa vallitsevaa kielistruktuuria. Toinen havainto oli, että tulosten perusteella tavoitimme hyvin tasapuolisesti kaikenikäisten lasten vanhemmat. Lasten määrää vertaillen ei tullut yllätyksenä, että perheitä, joissa oli 1-2 lasta oli kaikkein eniten, 3-4 lapsisia perheitä toiseksi eniten ja yli 5 lapsisia perheitä vähiten. Tilastokeskuksen mukaan lähes 82 % kaikista lapsiperheistä Suomessa ovat 1-2 lapsen perheitä (Tilastokeskus 2016b). Harmillista tutkimustuloksissa oli se, että yksinhuoltajien osuus jäi niin pieneksi.

Menetelmien osalta vastaajat toivoivat eniten rentoutumiseen ja liikuntaan kytkeytyvää toimintaa. Tämä oli positiivinen yllätys ja kertoo mielestämme omalta osaltaan siitä, että nyky-yhteiskunnassa halutaan kiinnittää huomiota entistä enemmän terveyteen ja kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin. Toiseksi eniten toivottuja menetelmiä olivat askartelemien tai vanhasta uuden luominen. Askarteleminen lukeutuu hyvin perinteisiin luovuuden menetelmiin, kun taas vanhasta uuden luominen kytkeytyy vahvasti kestävän kehityksen ja ekologisuuden uudempiin trendeihin. Yhteiskunnallisesti merkityksellistä on havainto siitä, että perheille juuri tämä menetelmä oli mieluisa, jossa pyritään ekologisuuteen.

Kolmanneksi eniten perheet toivoivat maalaamista tai piirtämistä. Molemmat ovat menetelmiä, jotka ovat varsin helppoja toteuttaa kotona ilman ulkopuolista ohjausta tai sitä varten järjestettyä tapahtumaa. Tästä syystä onkin mielenkiintoista, että juuri kyseiset menetelmät saivat niin paljon suosiota. Voisiko tämä johtua yksinkertaisesti siitä, että tuttuihin ja turvallisiin menetelmävaihtoehtoihin oli helppo samaistua? Valittavana olleista vaihtoehtoista vähiten ääniä saivat valokuvaaminen tai valokuvien hyödyntäminen sekä näyttelemisen ja improvisointi. Tämä ehkä tukee ajatusta siitä, että uusia vieraita menetelmiä vieroksutaan enemmän kuin niitä, joita on jo aiemmin kokeiltu.

Nuoret vastaajat sekä muuta kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvat suosivat selkeästi muita enemmän eläimiin liittyvää toimintaa. Mistä tämä johtuu, on vaikeasti tulkittavissa. Helpommin tulkittavaa on sen sijaan se, että 46-55-vuotiaat naispuoliset vastaajat eivät puolestaan toivoneet lainkaan eläimiin liittyvää toimintaa, mutta sijoittivat sen sijaan kaikkien muiden ryhmien vieroksuman näyttelemisen ja improvisaation ensimmäiselle jaetulle sijalle rentoutumisen ja liikunnan ohelle. Uskomme, että ilmiö voi olla kytköksessä siihen, että vastaajilla, jotka ovat henkisesti kypsempinä, on helpompi heittäytyä uusien asioiden äärelle ja haastaa itsensä kokeilemaan myös vieraampia asioita.

Vastauksista havaittiin hyvin selkeästi se, että perheet, joissa lapset olivat jo isompia, kaipasivat enemmän fyysistä aktiiviteettiä, kuin ne perheet, joissa lapset ovat vielä pieniä. Tämä selittyy yksinkertaisesti vanhempien havaintoihin pohjautuvaan arvioon siitä, että vanhemman ikäluokan lapset kaipaavat nuorempia enemmän toiminnallista tekemistä.

Ryhmien toteutustavoissa vastaajat olivat pitkälti samoilla linjoilla. Vanhempilapsi-ryhmien suhteen he suosivat eniten avoimia muutaman kerran järjestettäviä ryhmiä, mutta ero avoimiin kertaluontosiin ryhmiin oli kohtalaisen pieni, vain 8 %. Vanhempien ryhmien kohdalla kyseisten toteutustapojen välillä ei ollut eroa lainkaan. Vastaajat toivoivat yhtä paljon sekä avoimia kertaluontoisia että avoimia muutaman kerran järjestettäviä ryhmiä. Ryhmien toteutustapojen suhteen meillä ei oikeastaan ollut minkäänlaisia ennako-odotuksia. Suljettujen ryhmien selkeä

epäsuosio tuli kuitenkin yllätyksenä. Emme voi olla pohtimatta, minkälaisia vaikutuksia sillä olisi ollut tutkimukseen, jos verkkokyselyn vastaajien ei olisi ollut pakko valita jokin ehdotetuista vaihtoehdoista.

Vanhemmille toteutettavien ryhmien vastauksissa huoltajuussuhteella havaittiin olevan merkittävä vaikutus. Yksinhuoltajat suosivat ainoana ryhmänä kaikkein eniten suljettuja ryhmiä. Voisiko olla niin, että kyselyyn vastanneet yksinhuoltajat yhdistivät vanhemmille suunnatun ryhmämuotoisen toiminnan joko vertaistuen saantiin tai lapsivapaiden mahdollisuuteen? Molempien uskoisimme olevan tarpeellisia yksinhuoltajan arjessa.

Erilaisten retkien suosio yllätti, lähes 69 % vastaajista toivoi erilaisia retkiä. Toisaalta voimme samaistua tutkittavien kanssa siihen, että retkiin on huomattavasti helpompi sitoutua, kuin esimerkiksi pitkäkestoiseen ryhmämuotoiseen toimintaan. Retkitarjonnasta voi myös jokainen vapaasti valita itselleen sopivan ajankohdan sekä teeman.

Vastaajat esittivät myös positiivisen paljon toiveita erilaisista leireistä. Yhden vastaajaryhmän tarve leireille nousi kuitenkin selkeästi yli muiden; muun kuin suomea tai ruotsia äidinkielenään puhuvien. Voisiko olla, että kyseinen vastaajaryhmä mielsi leirien olevan luonnollinen tapa oppia tuntemaan uusia tuttavuuksia sekä verkostoitua muiden lapsiperheiden kanssa? Yllättävää suosiota leirit saivat miespuolisilta vastaajilta. Se, että yli 7-vuotiaiden vanhemmat kaipasivat leirejä ei sen sijaan tullut yllätyksenä. Osa näistä vanhemmista tarkensi avoimissa vastauksissa, että he toivoisivat leirejä, jotka ovat suunnattuja lähinnä lapsille.

Saatuamme kyselylomakkeet päiväkodeista mietimme, olisimmeko voineet aktivoida jotenkin henkilökuntaa tiedottamaan perheitä vielä paremmin tutkimukseen osallistumisen mahdollisuudesta, jotta olisimme yltäneet suurempaan vastausprosenttiin tutkimuksen kirjallisessa osassa.

Avointen palvelujen henkilökunta puolestaan kertoi jokaisessa toimipaikassa olleen tutkimusentekoviikolla normaalia vähemmän kävijöitä. Kuitenkin

avoimissa palveluissa tavoitetut ihmiset vastasivat mielellään kyselyyn, lukuun ottamatta kolmea henkilöä. Kaksi heistä oli vastannut kyselyyn jo aiemmin verkossa ja yksi kieltäytyi osallistumasta tutkimukseen. Mietimme, olisiko kannattanut tiedottaa vanhempia jo etukäteen siitä, että olemme kyseisinä päivinä paikalla. Toisaalta olisimme myös voineet käydä esimerkiksi myös useamman kerran kyseisissä perhekahviloissa.

Facebookissa jaoimme linkin tutkimukseen kahteen kertaan useaan paikalliseen suomen- sekä ruotsinkieliseen ryhmään. Olisimme mahdollisesti saaneet vielä suuremman vastausprosentin, mikäli olisimme jakaneet linkkiä useammin, mutta jo tavoitteiden ylittävän vastausmäärän vuoksi emme kokeneet sitä tarpeelliseksi.

Opinnäytetyömme toinen vaihe oli tarkoitus toteuttaa syksyllä 2016, mutta se ei toteutunut liian vähäisen osallistujamäärän vuoksi. Pilottiryhmän avulla olisimme pyrkineet selvittämään, onko luovien menetelmien käytöllä hyvinvointivaikutuksia perheiden kanssa tehtävässä työssä.

Sovimme aikataulut yhteistyökumppaneiden kanssa hyvissä ajoin sekä teimme IIOlo ry:n kanssa tehtävänjaon opinnäytetyömme sekä yhdistyksen pilotoinnin tarpeiden pohjalta. Rakensimme rungot toiminnallisiin iltoihin, joita seurasi punainen lanka. Palvelukartoituksen tuloksiin perustuen päädyimme valitsemaan kolme eniten toivottua menetelmää; liikunnan ja rentoutumisen, askartelun ja vanhasta uuden luomisen sekä piirtämisen ja maalaamisen. Neljänneksi ja viimeiseksi teemaksi halusimme nostaa parisuhteen. Jokaisen tuokion suunniteltiin noudattavan rakenteellisesti samaa kaavaa. Tullessaan vanhemmat olisivat täyttäneet lomakkeen, johon he kirjaisivat sen hetkiset tuntemukset. Lapset puolestaan olisivat näyttäneet tunnekorteista oman tunnetilansa. Tämän jälkeen seuraisi yhteinen aloitus, joka johdattelisi päivän teemaan. Päivän teeman käsittelyn jälkeen oltaisiin tarjottu iltapala sekä täytetty palautelomakkeet. Lasten tunnetilat kirjattaisiin uudestaan ylös vielä ennen iltapalaa.

Ryhmän kokoontumiset haluttiin ajoittaa arkipäivään ja alkuiltaan niin, että lapsiperheiden olisi ollut mahdollisimman helppo niihin osallistua. Suunnittelussa

huomioimme myös perheiden illan ryhmän kokoontumisen jälkeen, minkä vuoksi päädyimme tarjoamaan iltapalan illan päätteeksi. Toimintakertoja suunniteltiin olevan neljä, joiden lisäksi pidettäisiin loppuhaastattelu. Loppuhaastattelun tarkoitus oli laajemmin selvittää koko kokonaisuuteen osallistumisen vaikutuksia kyseisen perheen hyvinvointiin.

Palautelomakkeet suunniteltiin tulostettavaksi värillisille papereille niin, että jokaiselle perheelle olisi annettu oma väri. Tällä tavoin hyvinvointivaikutusten seuraaminen olisi ollut selkeämpää perhekohtaisesti. Molemmilta vanhemmilta erikseen kerätty palaute olisi antanut tutkimukselle enemmän tietoa verrattuna perhekohtaiseen kyselyyn ja meille olisi näin tarjoutunut mahdollisuus seurata vaikutuksia yksilötasolla.

Vertailukelpoisen tutkimustuloksen saavuttamiseksi päätimme rajata tutkimukseen osallistuvat perheet kahden vanhemman perheisiin, joiden lapset olivat 3-6-vuotiaita. Perheet, joita lähestyimme, olivat kaikki Porvoossa sijaitsevan Aarresaari-konseptin ylläpitämän Horisontti-päiväkodin perheitä. Kyseisellä päiväkodilla perheille suunnatut tapahtumat ja teemaillat ovat jo muodostuneet perinteeksi ja vanhempien osallistuminen on ollut aktiivista. Tästä syystä uskoimme ja luotimme siihen, että perheet olisivat innokkaina lähteneet mukaan myös heille tarjotun tutkimuksen osallistumiseen.

Lähestyimme perheitä hyvissä ajoin ennen tutkimuksen ajankohtaa sähköpostitse kirjeellä (kts. liite 3). Valitettavasti emme kuitenkaan pelkällä kirjeitse lähestymisellä onnistuneet innostamaan ainuttakaan perhettä mukaan tutkimukseen. Kahden viikon odottamisen jälkeen päätimme laajentaa kohderyhmän rajausta, jotta mahdollistaisimme suuremmalle joukolle perheitä tutkimukseen osallistumisen. Uudelleen rajaaminen tarkoitti käytännössä lasten ikähaarukan laajentamista niin, että perheessä piti olla vähintään yksi 3-6-vuotias lapsi. Perheen kaikenikäiset muut lapset olivat kuitenkin tervetulleita osallistumaan tutkimukseen.

Uudelleenrajauksesta huolimatta emme edelleenkään saaneet perheitä yhteydenottoja. Päädyimme kokeilemaan, josko helpommin saisimme

tuttaviamme lähtemään mukaan tutkimukseen. Lähetimme Messenger-palvelun kautta pyynnön osallistua tutkimukseen kaikille tuntemillemme perheille, jotka soveltuivat määrittelemäämme profiiliin. Muutama perhe kertoi olevansa muuten kiinnostunut, mutta pahoittelivat, että aikataulut eivät sopineet yhteen. Suurin osa viestin saaneista ei reagoinut viestiin millään tavalla. Kokeilimme myös soittaa muutamalle tutulle ja näin saimmekin kaksi perhettä sitoutumaan tutkimukseen. Kun emme tätäkään kautta onnistuneet tavoitteessamme saada edes neljä perhettä osallistumaan, päätimme viimeisenä oljenkortena kokeilla aiemmin hyväksi havaittua sosiaalista mediaa. Jaoimme kutsun osallistua tutkimukseen samoihin Facebook-ryhmiin kuin olimme jakaneet aiemmin palvelukartoituksen. Lopputulema oli muutama tykkäys, mutta ei ainuttakaan yhteydenottoa.

Pitkän harkinnan sekä yhdistyksen kanssa pidetyn palaverin jälkeen tulimme yhteisesti siihen tulokseen, että jätämme toisen vaiheen toteuttamatta. Tämä vaati etenkin opinnäytetyön tekijöiltä omien asetettujen tavoitteiden syvällistä pohdintaa sekä luopumisen opettelua. Yhdymme molemmat yksimielisesti siihen, että tämä oli koko opinnäytetyöprosessimme vaikein prosessi.

Palvelukartoitus toi selkeästi esille, että perheet toivovat Porvooseen lisää perheille suunnattua luovaa toimintaa. Miksi perheet eivät kuitenkaan olleet valmiit sitoutumaan, kun tällaista mahdollisuutta heille tarjottiin? Syitä tähän voisimme pohtia varmasti loputtomiin emmekä silti, ilman toista tutkimusta, voisi olla varmoja siitä, että ymmärtäisimme ilmiön takana piilevät syyt kokonaisuudessaan.

Muutamia havaintoja haluamme kuitenkin nostaa esille. Perheet, joihin olimme yhteydessä, esittivät syiksi vuorotyön, sen että joku toimintakerroista olisi jäänyt väliin muiden jo ennalta sovittujen menojen takia sekä sen, että aikaa ei vaan kerta kaikkiaan koettu olevan tarpeeksi. Nämä kolme syytä toistuivat niin monessa vastauksessa, että halusimme hieman tutkia suomalaisten perheiden ajankäyttöä tarkemmin.

Väestöliitto tutki vuonna 2011 perheiden ajankäyttöä. Tärkeimpinä tuloksina nostettiin esille, että lapsiperheiden ajankäytössä oli tapahtunut kehitystä

myönteisempään suuntaan. Kiireettä ei tunnettu yhtä paljon ja perheelle haluttiin pyhittää enemmän aikaa. (Miettinen ja Rotkirch 2012, 9.)

Sekä lapset että vanhemmat viettivät yhä useammin aikaa ystävien kanssa netissä. Digiaikaan siirtyminen oli aiheuttanut myös hämärtymistä kodin ja ulkopuolisen maailman rajaan, mikä puolestaan aiheutti sen, että yhtä useammin työhön liittyviä asioita hoidettiin vielä illalla kotoa käsin. Pitkää työaikaa, 41-45-tuntista tai jopa yli 45-tuntista, tekivät yleisemmin lapsiperheiden isät. (Miettinen ja Rotkirch 2012, 11, 35.)

Tutkimuksessa esitetään, että vuonna 2011 joka neljäs palkansaaja teki vuorotyötä (Miettinen ja Rotkirch 2012, 46). Epätyypilliset työajat ovat viime vuosina yleistyneet entistä enemmän muun muassa kauppojen aukioloaikojen pidentämisestä johtuen. Voisimme siis olettaa, että tänä päivänä luku on vielä korkeampi.

Tutkimuksen perusteella voidaan todeta, että suurin osa perheiden vanhempien vapaa-ajasta käytetään kotitöihin, television katseluun sekä lastenhoitoon. Seuraavaksi eniten aikaa käytettiin ostoksiin, sosiaaliseen kanssakäymiseen sekä kulttuuriin ja harrastuksiin. Kuten vanhemmat, myös lapset viettivät suurimman osan vapaa-ajastaan ruudun ääressä. Liikuntaan ja ulkoiluun sekä sosiaaliseen kanssakäymiseen käytettiin vain murto osa vapaa-ajasta. (Miettinen ja Rotkirch 2012, 67, 107.) Toisaalta nuorten sosiaalisen kanssakäymisen tiedetään siirtyneen yhä enemmän sosiaaliseen mediaan, mikä omasta puolestaan selittää ruutuajan määrällisen kasvun ajankäytössä.

Mitä muutoksia vanhemmat sitten tutkimuksen perusteella toivoivat omaan vapaa-ajan käyttöönsä? Liikuntaa haluttiin lisätä ylivoimaisesti eniten. Tämän lisäksi vanhemmat toivoivat lisää aikaa harrastuksille sekä lukemiselle. (Miettinen ja Rotkirch 2012, 93.) Omaan elämäämme peilaten kokemuksemme on, että perheet niin halutessaan voisivat lisätä liikuntaa ajan-käyttöönsä perheen yhteisten liikunnallisten tuokioiden avulla. Uskomme kuitenkin, että vanhempien tutkimuksessa kaipaama liikunta samalla toimisi vanhempien niin sanottuna omana aikana, jota sen sijaan on vaikeampi järjestää.

Tutkimus toi vahvasti esille sen, että perheet arvostavat kiireetöntä yhdessä vietettyä aikaa, mutta tällaiselle ajalle ei koettu olevan tarpeeksi tilaa arjessa. Saman vuoden aikana valmistui Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen alaisuudessa tuotettu, LapsYTY-hankkeeseen liittyvä raportti, jossa tutkittiin, kuinka palvelut vastaavat perheiden tarpeita vanhempien näkökulmasta katsottuna. Myös tässä tutkimuksessa vanhemmat toivat esille vaikeuksia työ- ja perhe-elämän yhteensovittamisessa. (Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011, 38.)

Näiden tietojen valossa meidän on todettava, että uskomme, että jokaisella tutkimukseen osallistuneella vanhemmalla varmasti oli aito halu osallistua toivomiinsa tapahtumiin sekä ryhmiin. Kiire sekä jatkuva perheiden keskuudessa vallitseva ajanpuute aiheuttavat kuitenkin omat haasteensa vapaa-ajan käytölle. Tutkimuksen esille nostama vuorotyön yleisyys heijastui myös niissä syissä, joita vanhemmat esittivät osallistumisen esteiksi. Lapsiperheiden isien pitkät työajat näkyivät niin ikään vastauksissa. Moni äiti olisi ollut valmis osallistumaan yksin lasten kanssa isien työesteistä huolimatta. Tällä tavoin emme kuitenkaan olisi pystyneet tutkimaan koko perheen hyvinvointivaikutuksia. Vastauksissa korostuneen ajanriittämättömyyden tunnistamme äiteinä itekin. Vaikka ei vuorotyössä olisikaan, työpäivän ja nukkumaanmenon väliin jää ruoanlaiton ja kotitöiden jälkeen hyvin vähän aikaa. Toisaalta tutkimus olisi vienyt perheiden ajasta vain viisi iltaa. Ehkä voimme vetää tästä johtopäätöksen, että jo kuukauden kestävä sitoutuminen johonkin ryhmään tuntuu olevan perheille liikaa.

Pohdimme myös, että olisimme tarjonneet mahdollisuutta pilottiryhmään osallistumiseen palvelukartoitukseen osallistuneiden vastaajien perheille. Heidän yhteystietojen käyttäminen ei kuitenkaan olisi ollut eettisesti oikein. Jos sen sijaan olisimme jo palvelukartoituksessa kysyneet perheiltä halukkuutta osallistua myös tutkimuksen toiseen vaiheeseen, olisimme voineet hyödyntää olemassa olevia kontakteja tarpeeksi suuren otannan saavuttamiseen.

Opinnäytetyömme avainsanat: lapsiperheet, luovat menetelmät, osallisuus sekä voimaantuminen kytkeytyivät kaikki vahvasti koko opinnäytetyöprosessiin.

Halusimme tuoda lapsiperheiden toiveet esiin ja siinä myös onnistuimme. Luovat menetelmät nousivat selkeästi esiin kyselyssä. Osallisuus ja voimaantumisen liittyivät alun perin tutkimuksen toiseen vaiheeseen, mutta prosessin aikana huomasimme niiden kytkeytyvän myös palvelukartoitukseen. Lapsiperheille tarjottaviin palveluihin vaikuttaminen vahvistavat jo itsessään perheiden osallisuuden sekä voimaantumisen kokemuksia.

Tutkimusraportin keskeisiä tehtäviä on tuoda tietoutta ja työkaluja ammatti-ihmisten arjen käytäntöihin. Silloin tällöin kuulemme kuitenkin työelämässä jonkun kyseenalaistavan tieteellisen tiedon tarpeellisuuden. Tutkimustietouden katsotaan olevaan liian etäistä ja vaikeasti tulkittavaa, jotta sen koettaisiin olevan hyödyksi omalle ammatilliselle kehittymiselle. Tutki ja kirjoita -teoksessa kehoitetaan tutkijaa tarkistamaan, kenelle hän on kirjoittamassa (Hirsjärvi ym. 2008, 83). Tästä syystä olemme pyrkineet kirjoittamaan oman opinnäytetyömme mahdollisimman selkeäksi ja helppolukuiseksi. Toiveenamme on, että kuka tahansa voisi hyötyä opinnäytetyömme annista.

Omaa ammatillista kehitystämme ajatellen opinnäytetyöprosessi on ollut opettavainen. Suuntaudumme sosionomiopinnoissamme lasten ja perheiden kanssa tehtävään työhön, mikä kytkeytyy vahvasti opinnäytetyömme aiheeseen. Tämän lisäksi tutkimukset tuovat perspektiiviä oman asuinalueemme palveluntarpeisiin sekä lapsiperheiden toiveisiin. Teoriaosion syvällinen perehtyminen antoi meille laaja-alaisia työvälineitä tulevaan sekä loi omalle ammatilliselle asiantuntijuudellemme vahvan perustan. Tiivis yhteistyö yhdistyksen kanssa opinnäytetyöprosessin aikana mahdollisti meille erittäin rikkaan oppimisympäristön jaettujen kokemusten sekä yhdistyksen jäsenten vankan osaamisen johdosta.

Kaiken kaikkiaan voimme siis todeta, että tutkimus itsessään onnistui yli odotusten ja antoi selkeät kehukset toiminnan suunnittelemiselle. Tutkimukseen osallistuneet perheet jäivät innolla odottamaan hankkeen etenemistä.

6.2 Kehitysehdotuksia

Yksi opinnäytetyömme vahvuuksia oli sen moniulotteisuus. Prosessin aikana havaitsimme useita eri näkökulmia, joiden kautta työtä voisi kehittää. Ensimmäinen, ja varmasti myös oleellisin, on toteuttamatta jääneen toisen vaiheen loppuun saattaminen. Tässä opinnäytetyössämme emme löytäneet vastausta alkuperäiseen tutkimuskysymykseemme: Miten luovat menetelmät parantavat perheiden hyvinvointia? Opinnäytetyössämme esiteltyyn tutkimustietoon perustuen on todettu, että luovilla menetelmillä on suotuisia vaikutuksia ihmisen hyvinvointiin. Selvittämättä kuitenkin jäi, miten hyvinvointivaikutukset olisivat näyttäytyneet perheiden arjessa.

Muita kehittämismahdollisuuksia olisi ollut tutkia perheiden tutkimuksesta kieltäytymisen taustalla piileviä syitä. Mistä johtui se, etteivät perheet, joihin olimme yhteydessä, olleet valmiita sitoutumaan tutkimukseen?

IIOlon toimintaa ajatellen jatkotutkimusta voisi kehitellä erilaisilla kohdennetuilla seurantatutkimuksilla, joissa arvioidaan toiminnan kannattavuutta, osallistumista sekä erilaisia kehitysnäkökulmia. Opinnäytetyössämme tuotettu tieto voisi myös toimia pohjana erilaisten kehityshankkeiden käynnistämiseksi Porvoon alueella.

LÄHTEET

- Aarresaari i.a. Aarresaari-päiväkodit – Seikkailuja täynnä! Viitattu 18.12.2016.
<http://www.aarresaari.fi>
- Bardy, Marjatta & Barkman, Johanna 2001. Tunteet ja ilmaisutaidot sosiaalipoliittisena kysymyksenä. Yhteiskuntapolitiikka YP 66: 3, 199–210. Viitattu 28.10.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/101627/013bardy.pdf?sequence=1>
- Heimo, Eija 2016. Kaikkien perheiden Suomi-hanke – Arviointiraportti. Viitattu 2.11.2016. <http://www.monimuotoisetperheet.fi/wp-content/uploads/2016/08/KPS-Loppuarviointiraportti-2016-final.pdf>
- Hirsjärvi, Sirkka; Remes, Pirkko & Saajavaara, Paula 2008. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi.
- Hänninen, Vilma 2000. Sisäinen tarina, elämä ja muutos. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 27.10.2015.
<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/67873/951-44-5597-5.pdf?sequence=1>
- IIOlo ry perustamiskirja 2015. Viitattu 18.12.2016. Tuloste tekijöiden hallussa.
- IIOlo ry säännöt 2015. Viitattu 18.12.2016. Tuloste tekijän hallussa.
- International network of expertise for creative professionals in social work education i.a. Our mission. Viitattu 18.12.2016.
<http://blog.han.nl/inecs/our-mission/>
- Kallinen-Kräkin, Salme (toim.) 2008. Sosiaalialan kehittämishanke 2003-2008 Loppuraportti. Helsinki: Yliopistopaino Oy. Viitattu 27.10.2015.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112635/Selv200806.pdf?sequence=1>
- Kinnunen, Katri; Lidman, Jukka; Kekäläinen, Katri & Kakko, Sofia-Charlotta 2013. ”Siellä on suupielet korvissa”- Hyvinvointivaikutuksia sosiaalisesta sirkuksesta. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 28.10.2015. <http://www.uta.fi/cmt/index/siella-on-suut-korvissa-web-2013.pdf>

Korhonen, Pekka i.a. Taika-hankeen blogikirjoitus, Taidelähtöiset menetelmät.

Viitattu 28.10.2015. <http://blogs.helsinki.fi/taika-hanke/taidelahtoiset-menetelmat/>

Kuntalaki 410/2015. Viitattu 18.12.2016.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410#Pidp4851120>

Kuntaliitto i.a. Kuntien ja järjestöjen yhteistyö. Viitattu 18.12.2016.

<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/demokratia/kuntienjajarjestoj-enyhteistyö/Sivut/default.aspx>; Tulevaisuuden kunnan toimintatavat. Viitattu 18.12.2016.

<http://www.kunnat.net/fi/palvelualueet/tulevaisuuden-kunta/Tulevaisuuden-kunnan-toimintatavat/Sivut/default.aspx>

Kytöjoki, Kyösti 2015. Keski-suomalainen. Perhe yhteiskunnan juuri ja voimavara. Viitattu 18.12.2016.

<http://www.ksml.fi/mielipide/mielipidekirjoitus/Perhe-yhteiskunnan-juuri-ja-voimavara/356825>

Känkänen, Päivi 2013. Taidelähtöiset menetelmät lastensuojelussa - kohti tilaa ja kokemuksia. Helsinki: Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitos.

https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/104494/URN_ISBN_978-952-245-911-4.pdf?sequence=1

Lasten oikeuksien yleissopimus 60/1991. Viitattu 27.10.2015.

<https://www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1991/19910060>

Lastensuojelulaki 13.4.2007/417. Viitattu 27.10.2015.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Lastensuojelun käsikirja 2015. Lapsen osallisuus. Viitattu 27.8.2015.

<https://www.thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lasten-osallisuus>.

Lepistö, Anna & Pulkkinen, Laura 2015. Henkilökohtainen tiedoksianto.

Lepistö, Anna 2015. Henkilökohtainen tiedoksianto.

Malte-Colliard, Katri & Lampo, Marjukka 2013. Voimaa taiteesta Malleja taiteen soveltamiseen hyvinvointialalla. Tampere: Tampereen yliopisto. Viitattu 28.10.2015.

http://www.voimaataiteesta.fi/uploads/pdf/Voimaa_tauteesta.pdf

- Mannerheimin lastensuojeluliitto i.a. Kasvatus ja kasvatustietoisuus. Viitattu 18.12.2016.
http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/vanhemmuus_ja_kasvatus/kasvatuksen_tapoja/
- Miettinen, Anneli & Rotkirch, Anna 2012. Yhteistä aikaa etsimässä. Lapsiperheiden ajankäyttö 2000-luvulla. Helsinki: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Perälä, Marja-Leena; Salonen, Anne; Halme, Nina & Nykänen, Sirpa 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Helsinki: Terveystieteiden tutkimuskeskus. Viitattu 5.11.2016.
<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80090/27f8cfeb-8fa8-402a-b3a0-e26dd8a7ba6d.pdf?sequence=1>
- Porvoon kaupunkistrategia 2013-2017. Viitattu 18.12.2016.
http://www.porvoo.fi/library/files/564b2b46ed6b979b950009b2/porvoo_kaupunkistrategia_2014_2017_su_tulostettava_131101.pdf
- Pouta, Anneli 2014. Lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia edistävät palvelut tulee vahvistaa sote-ratkaisussa. Viitattu 18.12.2016.
<https://www.thl.fi/fi/-/lasten-nuorten-ja-perheiden-hyvinvointia-edistavat-palvelut-tulee-vahvistaa-sote-ratkaisussa>
- Päiväkoti horisontti i.a. Viitattu. 18.12.2016.
<http://www.aarresaari.fi/paivakodit/paivakodit-porvoo/paivakoti-horisontti/>
- Ruoppila, Isto 2002. Psyykkisen toimintakyvyn tukeminen. Teoksessa Eino Heikkinen & Marjatta Marin (toim.). Vanhuuden voimavarat. Helsinki: Tammi, 119–150.
- Ruusunen, Tuula 2005. Ilmaisulliset menetelmät – siltoja itseen ja toisiin. Teoksessa Ranne, Kaarina; Sankari, Anne; Rouhiainen-Valo, Tuula ja Ruusunen, Tuula (toim.). Sosiaalipedagoginen ammatillisuus – Madsenin kukasta toiminnan tulppaaniksi. Sarja D. Pori: Satakunnan ammattikorkeakoulu, 54–61.
- Siitonen, Juha 1999. Voimaantumisteorioiden hahmottelua. Oulu: Oulu University Library. Viitattu 28.10.2015.
<http://herkules.oulu.fi/isbn951425340X/isbn951425340X.pdf>

- Sosiaali- ja terveysministeriö 2012. Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma (Kaste) 2012–2015, Toimeenpanosuunnitelma. Helsinki: Sosiaali- ja terveysministeriö. Viitattu 28.10.2015.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/112147/URN%3aNBN%3afi-fe201504224670.pdf?sequence=1>
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2015. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia - toimintaohjelman 2010–2014 loppuraportti. Helsinki: STM. Viitattu 27.10.2015. <http://www.julkari.fi/handle/10024/125920>
- Sosiaalihuoltolaki 1301/2014. Viitattu 27.10.2015.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>
- Sosionomin kompetenssit 2016. Diakonia ammattikorkeakoulu. Viitattu 18.12.2016. Tuloste tekijän hallussa
- Suomen Perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 27.10.2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Tampereen yliopisto i.a. Kulttuurin käsitteestä. Viitattu 18.12.2016.
<http://www.uta.fi/avoinyliopisto/arkisto/sosiologia/luku2.html>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014a. Lapsiperheiden palvelut ja hyvinvointi. Viitattu 18.12.2016. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankkeet/33129>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2014b. Suomalaisten hyvinvointi ja palvelut - kysely (HYPA). Viitattu 18.12.2016. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankkeet/33003>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015a. Taidelähtöiset menetelmät. Viitattu 27.10.2015. https://www.thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tyon_tueksi/menetelmat/taidelahtoiset_menetelmat.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015b. Osallisuus. Viitattu 28.10.2015.
<https://www.thl.fi/fi/web/hyvinvointi-ja-terveyserot/eriarvoisuus/hyvinvointi/osallisuus>.
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2015c. Taiteesta ja kulttuurista hyvinvointia Toimintaohjelman 2010–2014 loppuraportti. Viitattu 18.12.2016.
http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/70355/URN_ISBN_978-952-00-3578-5.pdf?sequence=1
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2016a. Lasten ja perheiden palvelut ja niiden johtaminen (LapsYTY). Viitattu 18.12.2016.

<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankkeet/22485>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016b. SADe-ohjelman Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelukokonaisuus. Viitattu 18.12.2016.

<https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/hankkeet/23694>

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2016c. Toimiva lapsi&perhe (TI&p). Viitattu 18.12.2016. [https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-](https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/toimiva-lapsi-perhe-tl-p)

[asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/toimiva-lapsi-perhe-tl-p-](https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/toimiva-lapsi-perhe-tl-p)

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos i.a. Peruspalvelujen toimivuus, vaikuttavuus ja kustannukset. Viitattu 18.12.2016. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/peruspalvelujen-toimivuus-vaikuttavuus-ja-kustannukset>

Tilastokeskus 2016a. Suomen virallinen tilasto: Perheet. Viitattu 2.11.2016.

<http://www.stat.fi/til/perh/index.html>

Tilastokeskus 2016b. Lapset ja lapsiperheet lasten määrän mukaan 2015.

Viitattu 4.11.2016.

http://tilastokeskus.fi/tup/suoluk/suoluk_vaesto.html

Voimaantumo i.a. Voimaantuminen. Viitattu 28.10.2015.

<http://voimaantumo.fi/index.php?page=voimaantuminen>

Yhdistysrekisteri i.a. Viitattu 18.12.2016.

http://yhdistysrekisteri.prh.fi/pertied.htx?reknro=215601&kieli=1&oskori=NEW&otparat=kieli%3D1%26oskori%3DNEW%26hakuraja%3D1%26nimi%3Dilolo%26kotipaikka%3D%26ensrek%3D%26viimrek%3D%26osoite%3D%26vapaa%3D%26sb_haku%3DHae&sb_lisa_a_ote

LIITE 1: Palvelukartoituksen saatekirje

Mielipiteesi on meille tärkeä! Vi bryr oss om vad du tycker!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa jotka ovat tekemässä opinnäytetyötä taidelähtöisten menetelmien hyvinvointivaikutuksista perheiden kanssa tehtävässä työssä. Opinnäytetyömme yhteistyökumppanina toimii vastikään perustettu IIOlo – perheille iloista oloa ry. Osana opinnäytetyötämme kartoitamme yhdistyksen pyynnöstä perheiden toivomuksia ja tarpeita perusteilla olevaa lapsiperheiden kohtaamispaikkaa varten. Kyselyn teettäjänä toimii IIOlo ry. Porvoon kaupunki ei ole osallisena tutkimuksen teettämiseen. Kysely on suunnattu kaikille porvooolaisille lapsiperheille, joilla on alle kouluikäisiä lapsia. Osallistuminen on vapaaehtoista ja täysin luottamuksellista. Antamanne vastaukset käsitellään nimettöminä eikä tietoja luovuteta ulkopuolisille. Tutkimuksen tekemiseen on saatu asianmukainen tutkimuslupa Porvoon kaupungilta. Toivomme, että opinnäytetyömme avulla lapsiperheille tarjottavia palveluita voitaisiin kehittää perheiden tarpeita vastaaviksi. Tämän takia vastauksenne ovat meille erittäin tärkeitä. **Nyt sinulla on mahdollisuus vaikuttaa!!!**

*Vi är två socionomstunderanden som gör vårt examensarbete om konstbaserade metoders inverkan på välmående i arbetet med familjer. Som vår samarbetspartner i examensarbetet fungerar den nygrundade föreningen IIOlo- perheille iloista oloa ry. Som en del av vårt examensarbete kartlägger vi, på föreningens begäran, Borgå familjers önskemål och behov inför en planerad mötesplats för familjer. Enkäten utförs på begäran av IIOlo ry. Borgå stad är inte delaktig i enkäten. Enkäten är riktad till alla barnfamiljer i Borgå som har barn under skolålder. Deltagandet är frivilligt och konfidentiellt. Alla svar behandlas anonymt och uppgifterna överlämnas inte till utomstående. Borgå stad har gett sin tillåtelse till att utföra enkäten. Vi önskar att vårt examensarbete främjar utvecklandet av service för barnfamiljer så att tjänsterna bättre motsvarade familjernas behov. Därför är era svar väldigt viktiga åt oss. **Nu har du din chans att påverka!!!***

Kyselyyn vastaaminen vie noin 5 min. Jos mielummin haluat täyttää lomakkeen kotona rauhassa, voit vastata kyselyyn myös seuraavasta linkistä:

Det tar ca. 5 min att fylla i enkäten. Om du hellre vill svara på enkäten hemma i lugn och ro, kan du också göra det också på följande adress:

<https://www.webropolsurveys.com/S/A79DB1DA893BE509.par>

Vastaattehan kyselyyn mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään 31.12.2015.

Vi ber er svara så fort som möjligt, dock senast 31.12.2015.

Jos Sinulla on kysyttävää kyselylomakkeesta tai opinnäytetyöstämme, vastaamme kysymyksiisi mielellämme. Opinnäytetyömme ohjaajina toimivat Sanna-Liisa Liikainen (puh. 040 730 4701) sekä Marianne Neuvonen (puh. 040 509 2547) Diakonia-ammattikorkeakoulusta. Yhdistyksen yhteyshenkilönä toimii IIOlon puheenjohtaja, Anna Lepistö (puh. 040 181 6720).

Om Du har några frågor om enkäten eller om vårt examensarbete svarar vi gärna på dina frågor. Som handledare för vårt examensarbete fungerar Sanna-Liisa Liikainen (tel. 040 730 4701) och Marianne Neuvonen (tel. 040 509 2547) från Diakonia-ammattikorkeakoulu. Som föreningens kontaktperson fungerar IIOlos ordförande, Anna Lepistö (tel. 040 181 6720)

Kiitos osallistumisestasi!

Tack för ditt deltagande!

Tanja Fast, Sosionomiopiskelija, Diak Järvenpään toimipiste, 040 579 9856

Pilvi Mölsä, Sosionomiopiskelija, Diak Järvenpään toimipiste, 044 573 5232

LIITE 2: Tutkimuslomake

Palvelukartoitus/ Kartläggning av tjänster

Kartoitamme perheiden toivomuksia ja tarpeita perusteilla olevaa lapsiperheiden kohtaamispaikkaa varten. Kohtaamispaikan toiminta perustuu erilaisille luoville ja toiminnallisille menetelmille, kuten kuvataide, kirjallisuus, teatteri, valokuvaus ja askartelu. Toiminta on perheille joko ilmaista tai siitä pyydetään pieni osallistumismaksu. Kyselyyn vastaaminen kestää n. 5 min.

Vi kartlägger familjernas önskemål och behov inför grundandet av en gemensam mötes-plats för barnfamiljer. Mötesplatsens verksamhet bygger på olika konstbaserade och funktionella metoder, så som bildkonst, litteratur, teater, fotografering och pyssel. Verksamheten är för familjerna avgiftsfri eller så uppbärs det en liten deltagaravgift. Att svara på enkäten tar ca. 5 min.

Taustatiedot:

1. Sukupuoli/Kön* Mies/ Man Nainen/ Kvinna
2. Ikä/Ålder: * 18-25 26-35 36-45
 46-55 Yli/ Över 56
3. Äidinkieli/Modersmål: * Suomi/ Finska Ruotsi/ Svenska
 Muu, mikä?/ Annat, vilket? _____
4. Lasten määrä (voit valita useamman vaihtoehdon)/ Antal barn (du kan välja flera alternativ): *
 Raskaana tai kumppani raskaana/ 1-2 3-4 5 tai enemmän/ eller flera
Gravid eller partnern gravid
5. Lasten ikä (voit valita useamman vaihtoehdon)/ Barnens ålder (du kan välja flera alternativ): *
 Raskaana tai kumppani raskaana/ 0-1 2-3 4-6 Yli/ Över 7
Gravid eller partnern gravid
6. Lapsen/ lasten huoltajuus?/ Barnets/ barnens vårdnad? *
 Yhteishuoltajuus/ Gemensam vårdnad Yksinhuoltajuus/ Ensam vårdnad

Yhteystiedot arvontaa varten (vapaaehtoinen)/ Kontaktuppgifter för lotteri (frivilligt):

Etunimi/ Förnamn _____

Sukunimi/ Efternamn _____

Matkapuhelin/ Mobilnummer _____

Sähköposti/ E-post _____

Kartoitus/Kartläggning:

**7. Millaisia luovia menetelmiä toivoisitte kohtaamispaikassa käytettävän?(voit valita useamman vaihtoehdon)/
Hurdana kreativa metoder önskar ni att man skulle använda på mötesplatsen? (du kan välja flera alternativ) ***

- Maalaaminen tai piirtäminen/ Målande eller ritande
- Satujen hyödyntäminen ja uusien satujen luominen/ Utnyttjande av sagor och skapande av nya sagor
- Askarteleminen tai vanhasta uuden luominen/ Pyssel eller att göra nytt av gammalt
- Näyttelemine tai improvisointi/ Skådespel eller improvisation
- Valokuvaaminen tai valokuvien hyödyntäminen/ Fotografering eller utnyttjande av fotografier
- Eläimien kohtaaminen ja niistä huolehtiminen/ Möten med djur och djurskötsel
- Rentoutuminen tai liikunta/ Avkoppling eller motion
- Muu:mikä/ Annat:vad? _____

**Millaista ryhmätoimintaa toivoisitte kohtaamispaikkaan?/
Hurdan gruppverksamhet önskar ni till mötesplatsen?**

8. Vanhempi-lapsiryhmät/ Föräldra-barn grupper *

- Avoimia kertaluontoisia vanhempi-lapsiryhmiä/ Öppna engångartade föräldra-barn grupper
- Avoimia muutaman kerran järjestettäviä vanhempi-lapsiryhmiä/ Öppna några gånger organiserade föräldra-barn grupper
- Suljettuja pienen osallistujamäärän vanhempi-lapsiryhmiä/ Slutna föräldra-barn grupper med några deltagare

9. Vanhempien ryhmät/ Grupper för föräldrar *

- Avoimia kertaluontoisia vanhempien ryhmiä/ Öppna engångsartade föräldragrupper
- Avoimia muutaman kerran järjestettäviä ryhmiä vanhemmille/ Öppna några gånger organiserade föräldragrupper
- Suljettuja pienen osallistujamäärän vanhempien ryhmiä/ Slutna föräldragupper med några deltagare

10. Muu toiminta/ Annan verksamhet: *

- Perheleirejä/ Familjeläger
- Muu, mikä?/ Annat, vad? _____

11. Millaisia lapsiperheiden tapahtumia toivoisitte tarjottavan?/ Hurdana tillställningar för barnfamiljer skulle ni önska?

12. Ajatuksia ja ideoita/ Tankar och ideér:

LIITE 3: Kutsu osallistua toisen vaiheen tutkimukseen

**Hiio-hoi, avunhuutoja mereltä kaikua voi!
Entinen Perämies täällä huutelee,
kun opintojen tahti hurjasti etenee!
Opinnäytetyötä nyt pusketaan,
ja siihen just Sun apua tarvitaan!
Sosionomeiksi Tanjan kanssa molemmat valmistutaan,
enemmän ja vähemmän nyt myös Horisontilla seilataan!**

Hei!

Olemme kaksi sosionomiopiskelijaa Diakonia ammattikorkeakoulusta ja tutkimme opinnäytetyössämme luovien menetelmien käytön hyvinvointivaikutuksia perheiden kanssa tehtävässä työssä. Lähestymme teitä pullopostin merkeissä, sillä olette juuri kohderyhmää jota etsimme tutkimukseen.

Toiminnalliseen osuuteen johon teidän apua tarvitsemme, kuuluu viisi tapaamista johon koko perheen tulisi sitoutua (sairastumisillehan ei tietysti mitään mahda). Tutkimus tehdään yhteistyössä tuoreen Porvoolaisen yhdistyksen II Olo Ry:n kanssa. Toimintakerrat muodostuvat yhteisestä aloituksesta, toimintaosuudesta sekä iltapalasta jonka yhteydessä jätetään palaute. Varsinaisia toimintakertoja on neljä, ja viides kerta on lyhyt haastattelu joka pohjautuu valmiiseen lomakepohjaan jonka saatte viimeisellä kerralla kotiin täytettäväksi. Tutkimukseen osallistuminen on perheille ilmaista.

Toimintakerrat järjestetään Horisontilla joka tiistai syyskuun alusta alkaen aina samaan aikaan klo.17–19.30. Viimeinen eli haastattelukerta, on lokakuun ensimmäinen tiistai. Päivämäärät ovat siis 6.9, 13.9, 20.9, 27.9 ja 4.10. Viimeisen kerran haastattelujen kellonajat sovitaan erikseen. Toivottavasti perheenne voi auttaa meitä opinnäytetyössämme ja hyppäätte mukaan seikkailuun! Mukaan mahtuu rajallinen määrä perheitä.

Lisätietoja ja ilmoittautumiset voitte hoitaa Pilvin kanssa joko meilillä tai puhelimitse 26.8.2016 mennessä.pilvi.molsa@gmail.com / 044 573 52 32. Ryhmä on suljettu eikä osallistujien tietoja luovuteta ulkopuolisille.

Yhteistyöterkuin. Pilvi Mölsä ja Tanja Fast